

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता, पद, जटा, घन पाठः

5.4 पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः इष्टकात्रयाभिधानं

Contents

1	TS 5.4.1.1	6
2	TS 5.4.1.2	6
3	TS 5.4.1.3	7
4	TS 5.4.1.4	8
5	TS 5.4.2.1	9
6	TS 5.4.2.2	10
7	TS 5.4.2.3	11
8	TS 5.4.2.4	12
9	TS 5.4.3.1	12
10	TS 5.4.3.2	13
11	TS 5.4.3.3	14
12	TS 5.4.3.4	15
13	TS 5.4.3.5	16

14	TS 5.4.4.1	17
15	TS 5.4.4.2	17
16	TS 5.4.4.3	18
17	TS 5.4.4.4	19
18	TS 5.4.4.5	20
19	TS 5.4.5.1	21
20	TS 5.4.5.2	22
21	TS 5.4.5.3	23
22	TS 5.4.5.4	24
23	TS 5.4.5.5	25
24	TS 5.4.6.1	25
25	TS 5.4.6.2	26
26	TS 5.4.6.3	27
27	TS 5.4.6.4	28

28	TS 5.4.6.5	29
29	TS 5.4.6.6	30
30	TS 5.4.7.1	31
31	TS 5.4.7.2	32
32	TS 5.4.7.3	33
33	TS 5.4.7.4	34
34	TS 5.4.7.5	35
35	TS 5.4.7.6	35
36	TS 5.4.7.7	36
37	TS 5.4.8.1	37
38	TS 5.4.8.2	38
39	TS 5.4.8.3	39
40	TS 5.4.8.4	40
41	TS 5.4.8.5	41

42	TS 5.4.8.6	41
43	TS 5.4.9.1	42
44	TS 5.4.9.2	43
45	TS 5.4.9.3	44
46	TS 5.4.9.4	45
47	TS 5.4.10.1	46
48	TS 5.4.10.2	47
49	TS 5.4.10.3	48
50	TS 5.4.10.4	49
51	TS 5.4.10.5	50
52	TS 5.4.11.1	51
53	TS 5.4.11.2	52
54	TS 5.4.11.3	53
55	TS 5.4.11.4	54

56	TS 5.4.12.1	54
57	TS 5.4.12.2	55
58	TS 5.4.12.3	56

1 TS 5.4.1.1

TS 5.4.1.1

Samhita Paata

दे॒वा॒सु॒राः सँय॑त्ता आ॒स॒न् ते न व्य॑जयन्त॒ स ए॒ता इन्द्र॑स्त॒नूर॑पश्यत् ता उपा॑धत्ता ताभि॑र्वै स
त॒नुव॑मिन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मा॒त्मन् ध॑त्ता ततो॑ दे॒वा अभ॑वन् परा॒ऽसु॒रा यदिन्द्र॑त॒नूरु॑प॒दधा॑ति त॒नुव॑मेव ताभि॑रिन्द्रि॒यं
वी॒र्य॑ यज॑मान आ॒त्मन् ध॑त्तेऽथो॒ सेन्द्र॑मेवाग्निः॑ सत॑नुं चिनुते भव॑त्या॒त्मना॒ परा॑ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो - []

Pada Paata

दे॒वा॒सु॒रा इति॑ दे॒व - अ॒सु॒राः । सँय॑त्ता इति॑ सं-य॒त्ताः । आ॒स॒न् । ते । न । वी॒ति । अ॒ज॒य॒न्त॒
। सः । ए॒ताः । इन्द्रः॑ । त॒नूः । अ॒प॒श्यत् । ताः । उ॒पेति॑ । अ॒ध॒त्ता । ताभिः॑ । वै । सः
। त॒नुव॑म् । इन्द्रि॒यम् । वी॒र्य॑म् । आ॒त्मन् । अ॒ध॒त्ता । ततो॑ । दे॒वाः । अभ॑वन् । परेति॑ ।
अ॒सु॒राः । यत् । इन्द्र॑त॒नूरि॒तीन्द्र॑ - त॒नूः । उ॒प॒दधा॑तीत्यु॒प - दधा॑ति । त॒नुव॑म् । ए॒व । ताभिः॑ ।
इन्द्रि॒यम् । वी॒र्य॑म् । यज॑मानः । आ॒त्मन् । ध॑त्ते । अथो॒ इति॑ । सैन्द्र॑मिति॒ स - इन्द्र॑म् । ए॒व
। अ॒ग्निम् । सत॑नुमिति॒ स - त॒नुम् । चि॒नुते । भव॑ति । आ॒त्मना॑ । परेति॑ । अ॒स्य॒ । भ्रातृ॑व्यः ।

2 TS 5.4.1.2

TS 5.4.1.2

Samhita Paata

भवति यज्ञो देवेभ्योऽपौक्रामत् तमवरुधं नाशक्नुवन्त एता यज्ञतनूरपश्यन् ता उपादधत् ताभिर्वै
 ते यज्ञमवारुन्धत् यद्-यज्ञतनूरुपदधाति यज्ञमेव ताभिर्यजमानोऽव रुन्धे त्रयस्त्रिंशत् शतमुप दधाति
 त्रयस्त्रिंशद् द्वै देवता देवता एवाव रुन्धे ऽथो सात्मानमेवाग्निं सतनुं चिनुते सात्माऽमुष्मिन् लोके -
 []

Pada Paata

भवति । यज्ञः । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । तम् । अवरुधमित्यव - रुधम् । न
 । अशक्नुवन् । ते । एताः । यज्ञतनूरिति यज्ञ - तनूः । अपश्यन् । ताः । उपेति ।
 अदधत् । ताभिः । वै । ते । यज्ञम् । अवेति । अरुन्धत् । यत् । यज्ञतनूरिति यज्ञ -
 तनूः । उपदधातीत्युप - दधाति । यज्ञम् । एव । ताभिः । यजमानः । अवेति । रुन्धे ।
 त्रयस्त्रिंशत् इति त्रयः - त्रिंशत् । उपेति । दधाति । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः - त्रिंशत् । वै
 । देवताः । देवताः । एव । अवेति । रुन्धे । अथो इति । सात्मानमिति स - आत्मानम्
 । एव । अग्निम् । सतनुमिति स-तनुम् । चिनुते । सात्मेति स - आत्मा । अमुष्मिन् । लोके ।

3 TS 5.4.1.3

TS 5.4.1.3

Samhita Paata

भवति य एवं वेद ज्योतिष्मतीरुप दधाति ज्योतिरेवास्मिन् दधात्येताभिर्वा अग्निश्चितो ज्वलति
 ताभिरेवैनं समिन्ध उभयोरस्मै लोकयोर्ज्योतिर्भवति नक्षत्रेष्टका उप दधात्येतानि वै दिवो ज्योतींषि

तान्येवाव रुन्धे सुकृतां वा एतानि ज्योतींषि यन्नक्षत्राणि तान्येवाऽऽप्नोत्यथो अनूकाशमेवैतानि -
[]

Pada Paata

भवति । यः । एवम् । वेदं । ज्योतिष्मतीः । उपेति । दधाति । ज्योतिः । एव ।
अस्मिन् । दधाति । एताभिः । वै । अग्निः । चितः । ज्वलति । ताभिः । एव । एनम्
। समिति । इन्धे । उभयोः । अस्मै । लोकयोः । ज्योतिः । भवति । नक्षत्रेष्टका इति
नक्षत्र - इष्टकाः । उपेति । दधाति । एतानि । वै । दिवः । ज्योतींषि । तानि ।
एव । अवेति । रुन्धे । सुकृतमिति सु - कृतम् । वै । एतानि । ज्योतींषि । यत् ।
नक्षत्राणि । तानि । एव । आप्नोति । अथो इति । अनूकाशमित्यनु - काशम् । एव । एतानि ।

4 TS 5.4.1.4

TS 5.4.1.4

Samhita Paata

ज्योतींषि कुरुते सुवर्गस्य लोकस्यानुख्यात्यै यथ सःस्पृष्टा उपदुद्ध्याद्-वृष्ट्यै लोकमपि ददुद्ध्यादवरःषुकः
पर्जन्यः स्यादसःस्पृष्टा उपं दधाति वृष्ट्या एव लोकं करोति वरःषुकः पर्जन्यो भवति पुरस्तादुन्याः
प्रतीचीरुपं दधाति पश्चादुन्याः प्राचीस्तस्मात् प्राचीनानि च प्रतीचीनानि च नक्षत्राण्या वर्तन्ते ॥

Pada Paata

ज्योतींषि । कुरुते । सुवर्गस्येति सुवः - गस्य । लोकस्य । अनुख्यात्या इत्यनु - ख्यात्यै ।
 यत् । सःस्पृष्टा इति सं - स्पृष्टाः । उपदुद्ध्यादित्युप-दुद्ध्यात् । वृष्ट्यै । लोकम् । अपीति ।
 दुद्ध्यात् । अवर्षुकः । पर्जन्यः । स्यात् । असःस्पृष्टा इत्यसं - स्पृष्टाः । उपेति । दुधाति
 । वृष्ट्यै । एव । लोकम् । करोति । वर्षुकः । पर्जन्यः । भवति । पुरस्तात् । अन्याः ।
 प्रतीचीः । उपेति । दुधाति । पश्चात् । अन्याः । प्राचीः । तस्मात् । प्राचीनानि । च ।
 प्रतीचीनानि । च । नक्षत्राणि । एति । वर्तन्ते ॥

5 TS 5.4.2.1

TS 5.4.2.1

Samhita Paata

ऋतव्या उप दधात्यृतूनां कृत्यै द्वंद्वमुप दधाति तस्माद् द्वन्द्वमृतवो ऽधृतेव वा एषा यन्मद्ध्यमा
 चित्तिरन्तरिक्षमिव वा एषा द्वंद्वमन्यासु चितीषूप दधाति चतस्रो मद्ध्ये धृत्या अन्तश्शेषेण वा
 एताश्चितीनां यदृतव्या यदृतव्या उपदधाति चितीनां विधृत्या अवकामनूप दधात्येषा वा अग्रेयोनिः
 सयोनि - []

Pada Paata

ऋतव्याः । उपेति । दुधाति । ऋतूनाम् । कृत्यै । द्वंद्वमिति द्वं-द्वम् । उपेति । दुधाति ।
 तस्मात् । द्वंद्वमिति द्वं - द्वम् । ऋतवः । अधृता । इव । वै । एषा । यत् । मद्ध्यमा ।
 चितिः । अन्तरिक्षम् । इव । वै । एषा । द्वंद्वमिति द्वं - द्वम् । अन्यासु । चितीषु । उपेति

। द॒धा॒ति॒ । च॒त॒स्रः॑ । म॒द्वयै॑ । धृ॒त्यै॑ । अ॒न्त॒श्श्लेष॑ण॒मित्य॑न्तः - श्लेष॑णम् । वै । ए॒ताः ।
चि॒तीना॑म् । यत् । ऋ॒त॒व्याः॑ । यत् । ऋ॒त॒व्याः॑ । उ॒प॒द॒धा॒तीत्यु॑प - द॒धा॒ति॒ । चि॒तीना॑म् ।
वि॒धृ॒त्या॒ इति॑ वि - धृ॒त्यै॑ । अ॒व॒काम् । अ॒नु॒ । उ॒पेति॑ । द॒धा॒ति॒ । ए॒षा । वै । अ॒ग्नेः । यो॒निः॑
। स॒यो॒नि॒मि॒ति॒ स - यो॒नि॒म् ।

6 TS 5.4.2.2

TS 5.4.2.2

Samhita Paata

-मे॒वाग्निं॑ चि॒नुत॑ उ॒वाच॑ ह वि॒श्वामि॑त्रो ऽदु॒दि॒थु॒ स ब्र॒ह्म॒णाऽ॒न्त्रं॑ य॒स्यै॒ता उ॑प॒धी॒यान्तै॑ य उ॒ चै॒ना ए॒वं
वे॒द॒दि॒तिं स॑व॒थ्स॒रो वा ए॒तं प्र॑ति॒ष्ठायै॑ नुद॒ते यो॒ऽग्निं॑ चि॒त्वा न॑ प्र॒ति॒ति॒ष्ठ॒ति॒ पञ्च॑ पूर्वा॒श्चित॑यो भव॒न्त्यथ॑
ष॒ष्ठीं चि॒तिं चि॒नुते॑ ष॒ड्वा ऋ॒त॒वः॑ स॑व॒थ्स॒र ऋ॒तु॒ष्वे॒व स॑व॒थ्स॒रे प्र॑ति॒ति॒ष्ठ॒त्ये ता॒ वा - []

Pada Paata

ए॒व । अ॒ग्नि॒म् । चि॒नु॒ते॒ । उ॒वाच॑ । ह । वि॒श्वामि॑त्र इति॑ वि॒श्व-मि॑त्रः । अ॒द॒त् । इ॒त् । सः ।
ब्र॒ह्म॒णा । अ॒न्न॑म् । य॒स्य॑ । ए॒ताः । उ॒प॒धी॒यान्ता॒ इत्यु॑प - धी॒यान्तै॑ । यः । उ॒ । च॒ । ए॒नाः॑
। ए॒वम् । वे॒द॒त् । इति॑ । स॑व॒थ्स॒र इति॑ सं - व॒थ्स॒रः । वै । ए॒तम् । प्र॑ति॒ष्ठा॒या इति॑ प्रति -
स्था॒यै॑ । नु॒द॒ते॒ । यः । अ॒ग्नि॒म् । चि॒त्वा । न॒ । प्र॑ति॒ति॒ष्ठ॒तीति॑ प्रति - ति॒ष्ठ॒ति॒ । पञ्च॑ । पूर्वाः॑
। चि॒त॒यः॑ । भ॒व॒न्ति॑ । अथ॑ । ष॒ष्ठीम् । चि॒ति॑म् । चि॒नु॒ते॒ । ष॒ट् । वै । ऋ॒त॒वः॑ । स॑व॒थ्स॒र
इति॑ सं-व॒थ्स॒रः । ऋ॒तु॒षु॑ । ए॒व । स॑व॒थ्स॒र इति॑ सं - व॒थ्स॒रे । प्र॑तीति॑ । ति॒ष्ठ॒ति॒ । ए॒ताः । वै ।

7 TS 5.4.2.3

TS 5.4.2.3

Samhita Paata

अधिपत्नीर्नामेष्टका॑ यस्यैता उपधीयन्तेऽधिपतिरेव॑ समानानां॑ भवति॑ यं द्विष्यात् तमुपदधद् ध्यायेदेताभ्यं॑
एवैनं॑ देवताभ्य॑ आ वृश्चति॑ ताजगार्तिमाच्छत्यङ्गिरसः॑ सुवर्गं॑ लोकं॑ यन्तो॑ या यस्स्य॑ निष्कृतिरासीत्
तामृषिभ्यः॑ प्रत्यौहन् तद्विरण्यमभवच्च-द्विरण्यशल्कैः॑ प्रोक्षति॑ यस्स्य॑ निष्कृत्या॑ अथो भेषजमेवास्मै॑
करोत्य - []

Pada Paata

अधिपत्नीरित्यधि - पत्नीः । नामं । इष्टकाः । यस्य । एताः । उपधीयन्त इत्युप - धीयन्ते
। अधिपतिरित्यधि - पतिः । एव । समानानाम् । भवति । यम् । द्विष्यात् । तम् ।
उपदधदित्युप-दधत् । ध्यायेत् । एताभ्यः । एव । एनम् । देवताभ्यः । एति । वृश्चति ।
ताजक् । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । अङ्गिरसः । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् ।
यन्तः । या । यस्स्य । निष्कृतिरिति निः-कृतिः । आसीत् । ताम् । ऋषिभ्य इत्यृषि-भ्यः
। प्रतीति । औहन् । तत् । हिरण्यम् । अभवत् । यत् । हिरण्यशल्कैरिति हिरण्य - शल्कैः
। प्रोक्षतीति प्र - उक्षति । यस्स्य । निष्कृत्या इति निः - कृत्यै । अथो इति । भेषजम् ।
एव । अस्मै । करोति ।

8 TS 5.4.2.4

TS 5.4.2.4

Samhita Paata

-थो रूपेणैवैनः समर्द्धयत्यथो हिरण्यज्योतिषैव सुवर्गं लोकमेति साहस्रवता प्रोक्षति साहस्रः
प्रजापतिः प्रजापतेरास्या इमा मे अग्रे इष्टका धेनवः सन्त्वित्याह धेनूरेवैनाः कुरुते ता एनं कामदुघा
अमुत्रामुष्मिन् लोक उप तिष्ठन्ते ॥

Pada Paata

अथो इति । रूपेण । एव । एनम् । समिति । अर्द्धयति । अथो इति । हिरण्यज्योतिषेति
हिरण्य - ज्योतिषा । एव । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । एति । साहस्रवतेति साहस्र -
वता । प्रेति । उक्षति । साहस्रः । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । प्रजापतेरिति प्रजा - पतेः ।
आस्यै । इमाः । मे । अग्रे । इष्टकाः । धेनवः । सन्तु । इति । आह । धेनूः । एव ।
एनाः । कुरुते । ताः । एनम् । कामदुघा इति काम - दुघाः । अमुत्र । अमुष्मिन् । लोके
। उपेति । तिष्ठन्ते ॥

9 TS 5.4.3.1

TS 5.4.3.1

Samhita Paata

रुद्रो वा एष यदग्निः स एतरहि जातो यरहि सर्वश्चितः स यथा वृथ्सो जातः स्तनं प्रेप्सत्येवं
 वा एष एतरहि भागधेयं प्रेप्सति तस्मै यदाहुतिं न जुहुयादद्ध्युं च यजमानं च ध्यायेच्छतरुद्रीयं
 जुहोति भागधेयेनैवैनं शमयति नाऽऽर्तिमाच्छत्यद्ध्युं यजमानो यद् ग्राम्याणां पशूनां - []

Pada Paata

रुद्रः । वै । एषः । यत् । अग्निः । सः । एतरहि । जातः । यरहि । सर्वः । चितः ।
 सः । यथा । वृथ्सः । जातः । स्तनम् । प्रेप्सतीति प्र - ईप्सति । एवम् । वै । एषः ।
 एतरहि । भागधेयमिति भाग-धेयम् । प्रेति । ईप्सति । तस्मै । यत् । आहुतिमित्याहुतिम् ।
 न । जुहुयात् । अद्ध्युम् । च । यजमानम् । च । ध्यायेत् । शतरुद्रीयमिति शत - रुद्रीयम्
 । जुहोति । भागधेयेनेति भाग - धेयेन । एव । एनम् । शमयति । न । आर्तिम् । एति ।
 ऋच्छति । अद्ध्युः । न । यजमानः । यत् । ग्राम्याणाम् । पशूनाम् ।

10 TS 5.4.3.2

TS 5.4.3.2

Samhita Paata

पयसा जुहुयाद् ग्राम्यान् पशूञ्छुचा ऽर्पयेद्-यदारुण्यानां-मारुण्यान् जर्तिलयवाग्वा वा जुहुयाद्
 गवीधुकयवाग्वा वा न ग्राम्यान् पशून्. हिनस्ति नाऽऽर्णयानथो खल्वाहुरनाहुतिर्वै जर्तिलाश्च
 गवीधुकाश्चेत्यं जक्षीरेण जुहोत्याग्नेयी वा एषा यदजाऽऽहुत्यैव जुहोति न ग्राम्यान् पशून्. हिनस्ति
 नाऽऽर्णयानङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तो - []

Pada Paata

पयसा । जुहुयात् । ग्राम्यान् । पशून् । शुचा । अर्पयेत् । यत् । आरुण्यानाम् । आरुण्यान् ।
 । जर्तिलयवाग्वेति जर्तिल - यवाग्वा । वा । जुहुयात् । गवीधुकयवाग्वेति गवीधुक - यवाग्वा ।
 । वा । न । ग्राम्यान् । पशून् । हिनस्ति । न । आरुण्यान् । अथो इति । खलु । आहुः ।
 । अनाहुतिरित्यनाहुतिः । वै । जर्तिलाः । च । गवीधुकाः । च । इति । अजक्षीरेणेत्यज
 - क्षीरेण । जुहोति । आग्नेयी । वै । एषा । यत् । अजा । आहुत्येत्या - हुत्या । एव ।
 जुहोति । न । ग्राम्यान् । पशून् । हिनस्ति । न । आरुण्यान् । अङ्गिरसः । सुवर्गमिति
 सुवः - गम् । लोकम् । यन्तः ।

11 TS 5.4.3.3**TS 5.4.3.3****Samhita Paata**

-ऽजायां घर्मं प्रासिञ्चन्त्सा शोचन्ती पूर्णं पराऽजिहीतु सौ(1)ऽर्कोऽभवत् तदुर्कस्या-र्कत्वमर्कपूर्णं
 जुहोति सयोनिवायोदुङ् तिष्ठन् जुहोत्येषा वै रुद्रस्य दिख् स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते
 चरमायामिष्टकायां जुहोत्यन्त एव रुद्रं निरवदयते त्रेधाविभक्तं जुहोति त्रयं इमे लोका इमानेव
 लोकान्त्सु समावर्द्धीर्यान् करोतीत्यग्रे जुहोत्य - []

Pada Paata

अजायाम् । घर्मम् । प्रेतिं । असिञ्चन् । सा । शोचन्ती । पूर्णम् । परेतिं । अजिहीत । सः । अर्कः । अभवत् । तत् । अर्कस्य । अर्कत्वमित्यर्क - त्वम् । अर्कपूर्णनेत्यर्क - पूर्णेन । जुहोति । सयोनित्वायेति सयोनि - त्वायं । उदङ् । तिष्ठन् । जुहोति । एषा । वै । रुद्रस्य । दिक् । स्वायाम् । एव । दिशि । रुद्रम् । निरवदयत् इति निः-अवदयते । चरुमायाम् । इष्टकायाम् । जुहोति । अन्ततः । एव । रुद्रम् । निरवदयत् इति निः - अवदयते । त्रेधाविभक्तमिति त्रेधा - विभक्तम् । जुहोति । त्रयः । इमे । लोकाः । इमान् । एव । लोकान् । समावद्वीर्यानिति समावत् - वीर्यान् । करोति । इयति । अग्रै । जुहोति ।

12 TS 5.4.3.4

TS 5.4.3.4

Samhita Paata

-थेयत्यथेयति त्रयं इमे लोका एभ्य एवैनं लोकेभ्यः शमयति तिस्र उत्तरा आहुतीर्जुहोति षट् थसं पद्यन्ते षट् वा ऋतवः ऋतुभिरेवैनं शमयति यदनुपरिक्रामं जुहुयादन्तरवचारिणं रुद्रं कुर्यादथो खल्वाहुः कस्यां वाऽहं दिशि रुद्रः कस्यां वेत्यनुपरिक्राममेव होतव्यं-मपरिवर्गमेवैनं शमयत्ये - []

Pada Paata

अथ । इयति । अथ । इयति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभ्यः । एव । एनम् । लोकेभ्यः । शमयति । तिस्रः । उत्तरा इत्युत् - तुराः । आहुतीरित्या-हुतीः । जुहोति । षट् । समितिं । पद्यन्ते । षट् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्युत् - भिः । एव । एनम् । शमयति । यत् ।

अनुपरिक्राममित्यनु - परिक्रामम् । जुहुयात् । अन्तरवचारिणमित्यन्तः - अवचारिणम् । रुद्रम् । कुर्यात् । अथो इति । खलु । आहुः । कस्याम् । वा । अहं । दिशि । रुद्रः । कस्याम् । वा । इति । अनुपरिक्राममित्यनु - परिक्रामम् । एव । होतव्यम् । अपरिवर्गमित्यपरि - वर्गम् । एव । एनम् । शमयति ।

13 TS 5.4.3.5

TS 5.4.3.5

Samhita Paata

-तावै देवताः सुवर्ग्या उ॒त्त॒मास्ता यज॑मानं वाचयति ताभिरे॒वैनं॑ सुव॒र्गं लो॒कं ग॑मयति यं द्वि॒ष्यात् तस्य॑ सञ्चरे पशूनां न्यस्येद् यः प्र॒थ॒मः प॒शुर॑भितिष्ठति स आ॒र्ति॒माच्छ॑ति ॥

Pada Paata

ए॒ताः । वै । दे॒वताः॑ । सु॒व॒र्ग्या इति॑ सुवः - ग्याः॑ । याः । उ॒त्त॒मा इत्यु॑त्-त॒माः । ताः । यज॑मानम् । वा॒च॒य॒ति । ताभिः॑ । एव । ए॒नम् । सु॒व॒र्गमि॑ति सुवः-गम् । लो॒कम् । ग॑म॒य॒ति । यम् । द्वि॒ष्यात् । तस्य॑ । स॒ञ्च॒र इति॑ सं - च॒रे । प॒शूनाम् । नीति॑ । अ॒स्येत् । यः । प्र॒थ॒मः । प॒शुः । अ॒भि॒ति॒ष्ठ॒तीत्य॑भि - तिष्ठति । सः । आ॒र्ति॒म् । ए॒ति । ऋ॒च्छ॒ति ॥

14 TS 5.4.4.1

TS 5.4.4.1

Samhita Paata

अ॒श्म॒न्नूर्ज॑मि॒ति॒ परि॑ षिञ्चति मा॒र्जय॑त्ये॒वैन॒मथो॑ त॒र्पय॑त्ये॒व स ए॑नं तृ॒प्तो ऽक्षु॑द्व्य॒न्नशो॑च॒न्नमु॒ष्मिन् लो॒के
उप॑ तिष्ठते तृ॒प्यति॑ प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र्य॒ एवं वे॑द तां न॒ इष॑मूर्जं ध॒त्त म॒रुतः॑ स॒र॒रा॒णा इत्या॒हान्नं॑ वा
ऊ॒र्गन्नं॑ म॒रुतो॑ऽन्नमे॒वाव॑ रु॒न्धे ऽश्म॑स्ते क्षु॒दुमुं॑ ते शु - []

Pada Paata

अ॒श्म॒न्नं । ऊ॒र्ज॑म् । इति॑ । प॒रीति॑ । सिञ्च॑ति । मा॒र्जय॑ति । ए॒व । ए॒न॒म् । अथो॑ इति॑ ।
त॒र्पय॑ति । ए॒व । सः । ए॒न॒म् । तृ॒प्तः । अ॒क्षु॑द्व्य॒न्न । अ॒शो॑च॒न्न । अ॒मु॒ष्मिन् । लो॒के ।
उपे॑ति॒ । तिष्ठ॑ते । तृ॒प्यति॑ । प्र॒जये॑ति प्र - जया॑ । प॒शुभि॑रिति॑ प॒शु - भिः । यः । ए॒व॒म् ।
वे॑द । ता॒म् । नः । इ॒ष॑म् । ऊ॒र्ज॑म् । ध॒त्त । म॒रु॒तः । स॒र॒रा॒णा इति॑ सं - र॒रा॒णाः । इति॑
। आ॒ह॒ । अ॒न्न॑म् । वै । ऊ॒र्क् । अ॒न्न॑म् । म॒रु॒तः । अ॒न्न॑म् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
अ॒श्म॒न्नं । ते । क्षु॒त् । अ॒मु॒म् । ते । शु॒क् ।

15 TS 5.4.4.2

TS 5.4.4.2

Samhita Paata

-गृच्छतु यं द्विष्म इत्याह यमेव द्वेष्टि तमस्य क्षुधा च शुचा चार्पयति त्रिः परिषिञ्चन् पर्येति
त्रिवृद्धा अग्निर्यावानेवाग्निस्तस्य शुचं शमयति त्रिः पुनः पर्येति षट् थसं पद्यन्ते षड् वा ऋतवं
ऋतुभिरेवास्य शुचं शमयत्यपां वा एतत् पुष्पं यद्वेतसोऽपां - []

Pada Paata

ऋच्छतु । यम् । द्विष्मः । इति । आह । यम् । एव । द्वेष्टि । तम् । अस्य । क्षुधा । च
। शुचा । च । अर्पयति । त्रिः । परिषिञ्चन्ति परि - सिञ्चन् । परीति । एति । त्रिवृदिति
त्रिवृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तस्य । शुचम् । शमयति । त्रिः । पुनः
। परीति । एति । षट् । समिति । पद्यन्ते । षट् । वै । ऋतवं । ऋतुभिरित्यृतु-भिः ।
एव । अस्य । शुचम् । शमयति । अपाम् । वै । एतत् । पुष्पम् । यत् । वेतसः । अपाम् ।

16 TS 5.4.4.3

TS 5.4.4.3

Samhita Paata

शरोऽवका वेतसशाखया चावकाभिश्च वि कर्षत्यापो वै शान्ताः शान्ताभिरेवास्य शुचं शमयति
यो वा अग्निं चितं प्रथमः पशुरंधिक्रामतीश्वरो वै तं शुचा प्रदहो मण्डूकेन विकर्षत्येष वै पशूना-
मनुपजीवनीयो न वा एष ग्राम्येषु पशुषु हितो नाऽऽरण्येषु तमेव शुचाऽर्पयत्यष्टाभिर्वि कर्षत्य -
[]

Pada Paata

शरः । अवकाः । वेतसुशाखयेति वेतस - शाखया । च । अवकाभिः । च । वीति ।
 कुरुषति । आपः । वै । शान्ताः । शान्ताभिः । एव । अस्य । शुचम् । शमयति । यः
 । वै । अग्निम् । चितम् । प्रथमः । पशुः । अधिक्रामतीत्यधि-क्रामति । ईश्वरः । वै । तम्
 । शुचा । प्रदह इति प्र - दहः । मण्डूकेन । वीति । कुरुषति । एषः । वै । पशूनाम् ।
 अनुपजीवनीय इत्यनुप - जीवनीयः । न । वै । एषः । ग्राम्येषु । पशुषु । हितः । न ।
 आरण्येषु । तम् । एव । शुचा । अर्पयति । अष्टाभिः । वीति । कुरुषति ।

17 TS 5.4.4.4**TS 5.4.4.4****Samhita Paata**

-ष्टाक्षरा गायत्री गायत्रौऽग्निर्यावा-नेवाऽग्निस्तस्य शुचः शमयति पावकवतीभिरन्नं वै पावकोऽन्नेनैवास्य
 शुचः शमयति मृत्युर्वा एष यदग्निर्ब्रह्मण एतद्रूपं यत् कृष्णाजिनं काष्णीं उपानहावुपं मुञ्चते ब्रह्मणैव
 मृत्योरन्तर्द्धत्ते ऽन्तर्मृत्योर्द्धत्ते ऽन्तरन्नाद्या-दित्याहुरन्या-मुपमुञ्चतेऽन्यां नान्त - []

Pada Paata

अष्टाक्षरेत्यष्टा-अक्षरा । गायत्री । गायत्रः । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तस्य ।
 शुचम् । शमयति । पावकवतीभिरिति पावक - वतीभिः । अन्नम् । वै । पावकः । अन्नेन ।

ए॒व । अ॒स्य॒ । शु॒च॑म् । शु॒म॒य॒ति॒ । मृ॒त्युः॒ । वै । ए॒षः॒ । यत् । अ॒ग्निः॒ । ब्र॒ह्म॑णः । ए॒तत्
 । रू॒पम् । यत् । कृ॒ष्णा॒जि॒नमि॑तिं कृ॒ष्ण - अ॒जि॒नम् । का॒ष्णी॑ इति॒ । उ॒पा॒न॒हौ॑ । उ॒पेति॑ ।
 मु॒ञ्च॒ते॒ । ब्र॒ह्म॑णा । ए॒व । मृ॒त्योः॒ । अ॒न्तः॒ । ध॒त्ते॒ । अ॒न्तः॒ । मृ॒त्योः॒ । ध॒त्ते॒ । अ॒न्तः॒ ।
 अ॒न्नाद्या॑दि॒त्य॒न्न - अ॒द्या॑त् । इति॑ । आ॒हुः॒ । अ॒न्याम् । उ॒प॒मु॒ञ्च॒त॒ इत्यु॑प - मु॒ञ्च॒ते॒ । अ॒न्याम् ।
 न । अ॒न्तः॒ ।

18 TS 5.4.4.5

TS 5.4.4.5

Samhita Paata

-रे॒व मृ॒त्योर्द्ध॑त्ते ऽवा॒ऽन्नाद्य॑ रु॒न्धे नम॑स्ते॒ हर॑से शो॒चिष॑ इत्या॒ह नम॑स्कृत्य॒ हि वसी॑याः॒ स॒मु॒प॒चर॑न्त्य॒न्यं
 ते अ॒स्मत् त॑प॒न्तु हे॒तय॑ इत्या॒ह यमे॒व द्वेष्टि॑ तम॑स्य शु॒चाऽर्प॑यति पा॒व॒को अ॒स्मभ्य॑ः शि॒वो भ॒वेत्या॒हान्नं॑
 वै पा॒व॒कोऽन्न॑मे॒वाव॑ रु॒न्धे द्वा॒भ्या॒मधि॑ क्रा॒मति॑ प्र॒तिष्ठि॑त्या अ॒प॒स्य॑वती॒भ्याः॒ शान्त्यै॑ ॥

Pada Paata

ए॒व । मृ॒त्योः॒ । ध॒त्ते॒ । अ॒वेति॑ । अ॒न्नाद्या॑मि॒त्य॒न्न - अ॒द्या॑म् । रु॒न्धे॒ । नमः॑ । ते॒ । हर॑से ।
 शो॒चिषे॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । न॒म॒स्कृत्येति॑ नमः - कृत्य॑ । हि । वसी॑याः॒सम् । उ॒प॒चर॑न्तीत्यु॑प -
 चर॑न्ति । अ॒न्यम् । ते॒ । अ॒स्मत् । त॑प॒न्तु॒ । हे॒तयः॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । यम् । ए॒व । द्वेष्टि॑
 । तम् । अ॒स्य॒ । शु॒चा॒ । अ॒र्प॒य॒ति॒ । पा॒व॒कः॒ । अ॒स्मभ्य॑मि॒त्य॒स्म - भ्य॑म् । शि॒वः॒ । भ॒व॒ ।
 इति॑ । आ॒ह॒ । अ॒न्नम् । वै । पा॒व॒कः॒ । अ॒न्नम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे॒ । द्वा॒भ्या॑म् । अधी॑ति

। क्रामति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । अपस्यवतीभ्यामित्यपस्य - वतीभ्याम् । शान्त्यै ॥

19 TS 5.4.5.1

TS 5.4.5.1

Samhita Paata

नृषदे वडिति व्याघारयति पृङ्ग्याऽऽहुत्या यन्मुखमा रभते ऽक्षण्या व्याघारयति तस्मादक्षण्या पशवोऽङ्गानि प्रहरन्ति प्रतिष्ठित्यै यद्वषट्कुर्याद्-यातयामाऽस्य वषट्कारः स्याद्यन्न वषट्कुर्याद्-रक्षाशंसि यज्ञः हन्युर्वडित्याह परोक्षमेव वषट् करोति नास्य यातयामा वषट्कारो भवति न यज्ञः रक्षाशंसि घ्नन्ति हुतादो वा अन्ये देवा - []

Pada Paata

नृषद् इति नृ - सदै । वट् । इति । व्याघारयतीति वि-आघारयति । पृङ्ग्या । आहुत्येत्या-हुत्या । यज्ञमुखमिति यज्ञ - मुखम् । एति । रभते । अक्षण्या । व्याघारयतीति वि - आघारयति । तस्मात् । अक्षण्या । पशवः । अङ्गानि । प्रेति । हरन्ति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । यत् । वषट्कुर्यादिति वषट् - कुर्यात् । यातयामेति यात - यामा । अस्य । वषट्कार इति वषट्-कारः । स्यात् । यत् । न । वषट्कुर्यादिति वषट् - कुर्यात् । रक्षाशंसि । यज्ञम् । हन्युः । वट् । इति । आह । परोक्षमिति परः - अक्षम् । एव । वषट् । करोति । न । अस्य । यातयामेति यात - यामा । वषट्कार इति वषट् - कारः । भवति । न । यज्ञम् । रक्षाशंसि । घ्नन्ति । हुताद् इति हुत - अदः । वै । अन्ये । देवाः ।

20 TS 5.4.5.2

TS 5.4.5.2

Samhita Paata

अहुतादोऽन्ये तानग्निचिदेवोभयान् प्रीणाति ये देवा देवानामिति दद्धा मधुमिश्रेणावोक्षति हुतादश्चैव देवानहुतादश्च यजमानः प्रीणाति ते यजमानं प्रीणन्ति दद्वैव हुतादः प्रीणाति मधुषा ऽहुतादो ग्राम्यं वा एतदन्नं यद्वद्धारण्यं मधु यद्वद्वा मधुमिश्रेणावोक्षत्युभयस्याऽवरुद्धयै गृमुष्टिनाऽवोक्षति प्राजापत्यो - []

Pada Paata

अहुताद इत्यहुत - अदः । अन्ये । तान् । अग्निचिदित्यग्नि-चित् । एव । उभयान् । प्रीणाति । ये । देवाः । देवानाम् । इति । दद्धा । मधुमिश्रेणेति मधु - मिश्रेण । अवेति । उक्षति । हुताद इति हुत - अदः । च । एव । देवान् । अहुताद इत्यहुत - अदः । च । यजमानः । प्रीणाति । ते । यजमानम् । प्रीणन्ति । दद्धा । एव । हुताद इति हुत - अदः । प्रीणाति । मधुषा । अहुताद इत्यहुत - अदः । ग्राम्यम् । वै । एतत् । अन्नम् । यत् । दधि । आरण्यम् । मधु । यत् । दद्धा । मधुमिश्रेणेति मधु - मिश्रेण । अवोक्षतीत्येव - उक्षति । उभयस्य । अवरुद्धया इत्येव - रुद्धयै । गृमुष्टिना । अवेति । उक्षति । प्राजापत्य इति प्राजा-पत्यः ।

21 TS 5.4.5.3

TS 5.4.5.3

Samhita Paata

वै गृमुष्टिः संयोनि॒त्वाय॒ द्वाभ्यां॑ प्रति॒ष्ठित्या॑ अनु॒परि॒चार॒-मवो॑क्ष॒त्य-परि॒वर्गमे॒वैनान्॑ प्रीणा॒ति वि वा ए॒ष
प्रा॒णैः प्र॒जया॑ प॒शुभिर्ऋ॒द्धय॑ते योऽग्निं॑ चि॒न्वन्न॑धि॒क्राम॑ति प्रा॒णदा॑ अ॒पान॑दा इत्या॒ह प्रा॒णाने॒वाऽऽत्म॑न्
ध॒त्ते वर्चो॑दा वरि॒वोदा॑ इत्या॒ह प्र॒जा वै वर्चः॑ प॒शवो॑ वरि॒वः प्र॒जामे॒व प॒शूना॑त्मन् ध॒त्त इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्तं
वृ॒त्रो - []

Pada Paata

वै । गृमुष्टिः । संयोनि॒त्वायेति॑ संयोनि - त्वायं । द्वाभ्याम् । प्रति॒ष्ठित्या॑ इति॒ प्रति - स्थि॒त्यै ।
अनु॒परि॒चार॒मित्य॑नु - परि॒चारम् । अवेति॑ । उ॒क्षति॑ । अप॑रि॒वर्ग॒मित्य॑परि - वर्गम् । ए॒व । ए॒नान्
। प्री॒णा॒ति । वी॒ति । वै । ए॒षः । प्रा॒णैरिति॑ प्र - अ॒नैः । प्र॒जयेति॑ प्र - जया॑ । प॒शुभि॒रिति॑
प॒शु - भिः । ऋ॒द्धय॑ते । यः । अ॒ग्निम् । चि॒न्वन्न॑ । अ॒धि॒क्राम॑तीत्य॑धि - क्राम॑ति । प्रा॒णदा॑
इति॑ प्राण - दाः । अ॒पान॑दा इत्य॑पान - दाः । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णानि॑ति॒ प्र - अ॒नान् । ए॒व
। आ॒त्मन् । ध॒त्ते । वर्चो॑दा इति॑ वर्चः - दाः । वरि॒वोदा॑ इति॑ वरि॒वः - दाः । इति॑ । आ॒ह
। प्र॒जेति॑ प्र - जा । वै । वर्चः॑ । प॒शवः॑ । वरि॒वः । प्र॒जामि॑ति॒ प्र - जाम् । ए॒व । प॒शून् ।
आ॒त्मन् । ध॒त्ते । इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । तम् । वृ॒त्रः ।

22 TS 5.4.5.4

TS 5.4.5.4

Samhita Paata

ह॒तः षोड॑शभि॒र्भोगै॑र॒सिना॑त् स ए॒ताम॒ग्रयेऽनी॑कवत् आहु॑तिमपश्यत् ताम॑जुहोत् तस्या॒ग्निर्नी॑ कवा॒न्त्स्वेन॑
भा॒ग॒धेये॑न प्री॒तः षोड॑श॒धा वृ॒त्रस्य॑ भो॒गान॒प्यद॑हद् वै॒श्वक॑र्म॒णेन॑ पा॒प्मनो॑ निर॑मुच्यत् यदु॒ग्रयेऽनी॑कवत्
आहु॑तिं जुहोत्य॒ग्निरे॒वाऽस्या॑नीकवा॒न्त्स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑न प्री॒तः पा॒प्मान॑मपि॒ दह॑ति वै॒श्वक॑र्म॒णेन॑ पा॒प्मनो॑
नि॒र्मुच्य॑ते यं का॒मये॑त चि॒रं पा॒प्मनो॑ - []

Pada Paata

ह॒तः । षोड॑शभि॒रिति॑ षोड॑श - भिः । भो॒गैः । अ॒सिना॑त् । सः । ए॒ताम् । अ॒ग्रये॑ । अनी॑कवत्
इत्य॑नीक - व॒ते । आहु॑ति॒मित्या॑ - हु॒तिम् । अ॒पश्य॑त् । ताम् । अ॒जुहो॑त् । तस्य॑ । अ॒ग्निः ।
अनी॑कवा॒नित्य॑नीक - वा॒न् । स्वेन॑ । भा॒ग॒धेये॑नेति॑ भा॒ग - धेये॑न । प्री॒तः । षोड॑श॒धेति॑ षोड॑श-धा
। वृ॒त्रस्य॑ । भो॒गान् । अपी॑ति । अ॒दह॑त् । वै॒श्वक॑र्म॒णेनेति॑ वैश्व - क॒र्म॒णेन॑ । पा॒प्मनः॑ । निरिति॑
। अ॒मुच्य॑त् । यत् । अ॒ग्रये॑ । अनी॑कवत् इत्य॑नीक - व॒ते । आहु॑ति॒मित्या॑ - हु॒तिम् । जुहो॑ति
। अ॒ग्निः । ए॒व । अ॒स्य । आनी॑कवा॒नित्य॑नीक - वा॒न् । स्वेन॑ । भा॒ग॒धेये॑नेति॑ भा॒ग - धेये॑न ।
प्री॒तः । पा॒प्मान॑म् । अपी॑ति । द॒हति॑ । वै॒श्वक॑र्म॒णेनेति॑ वैश्व - क॒र्म॒णेन॑ । पा॒प्मनः॑ । निरिति॑
। मु॒च्यते॑ । यम् । का॒मये॑त । चि॒रम् । पा॒प्मनः॑ ।

23 TS 5.4.5.5

TS 5.4.5.5

Samhita Paata

निर्मुच्येतेत्येकैकं तस्य जुहुयाच्चिरमेव पाप्मनो निर्मुच्यते यं कामयेत ताजक् पाप्मनो निर्मुच्येतेति
सर्वाणि तस्यानुद्रुत्य जुहुयात् ताजगेव पाप्मनो निर्मुच्यतेऽथो खलु नानैव सूक्ताभ्यां जुहोति नानैव
सूक्तयोर्वीर्यं दधात्यथो प्रतिष्ठित्यै ॥

Pada Paata

निरिति । मुच्येत । इति । एकैकमित्येकै-एकम् । तस्य । जुहुयात् । चिरम् । एव । पाप्मनः
। निरिति । मुच्यते । यम् । कामयेत । ताजक् । पाप्मनः । निरिति । मुच्येत । इति ।
सर्वाणि । तस्य । अनुद्रुत्येत्यनु-द्रुत्य । जुहुयात् । ताजक् । एव । पाप्मनः । निरिति । मुच्यते
। अथो इति । खलु । नाना । एव । सूक्ताभ्यामिति सु - उक्ताभ्याम् । जुहोति । नाना । एव
। सूक्तयोरिति सु - उक्तयोः । वीर्यम् । दधाति । अथो इति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै ॥

24 TS 5.4.6.1

TS 5.4.6.1

Samhita Paata

उदे॑नमु॒त्तरां॑ न॒येति॑ सु॒मिध॑ आ द॒धाति॑ यथा॑ ज॒नं य॒तेऽव॑सं क॒रोति॑ ता॒दृगे॑व तत् तिस्र॑ आ द॒धाति॑
 त्रि॒वृद्वा अ॒ग्निर्यावा॑ने॒वाग्नि॑स्तस्मै॑ भा॒ग॒धेयं॑ क॒रोत्यौदु॑म्बरी॒र्भव॑न्त्यू॒र्वा उ॑दु॒म्बर॑ ऊ॒र्जमे॑वास्मा॒ अपि॑
 दधा॑त्यु॒दु त्वा विश्वे॑ दे॒वा इत्या॑ह प्रा॒णा वै विश्वे॑ दे॒वाः प्रा॒णै - []

Pada Paata

उ॒दि॒तिं । ए॒न॒म् । उ॒त्तरा॑मित्यु॒त् - त॒राम् । न॒य॒ । इति॑ । सु॒मिध॑ इति॑ सं - इ॒धः । ए॒ति॑ ।
 द॒धा॒ति॒ । यथा॑ । ज॒न॒म् । य॒ते । अ॒व॒स॒म् । क॒रोति॑ । ता॒दृक् । ए॒व । तत् । तिस्रः॑ ।
 ए॒ति॑ । द॒धा॒ति॒ । त्रि॒वृ॒दि॒तिं त्रि॑ - वृ॒त् । वै । अ॒ग्निः । या॒वान् । ए॒व । अ॒ग्निः । तस्मै॑ ।
 भा॒ग॒धे॒य॒मि॒तिं भा॒ग॒ - धे॒य॒म् । क॒रोति॑ । औ॒दु॒म्ब॒रीः । भ॒व॒न्ति॑ । ऊ॒र्क् । वै । उ॒दु॒म्ब॒रः । ऊ॒र्ज॒म्
 । ए॒व । अ॒स्मै । अ॒पी॒ति॑ । द॒धा॒ति॒ । उ॒दि॒तिं । उ॒ । त्वा॒ । विश्वे॑ । दे॒वाः । इति॑ । आ॒ह
 । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः । वै । विश्वे॑ । दे॒वाः । प्रा॒णैरिति॑ प्र - अ॒नैः ।

25 TS 5.4.6.2

TS 5.4.6.2

Samhita Paata

-रे॒वैन॑मु॒द्यच्छ॑ते ऽग्ने॑ भ॒रन्तु॑ चि॒त्तिभि॑रित्या॒ह यस्मा॑ ए॒वैनं॑ चि॒त्तायो॑द्यच्छ॑ते तेनै॒वैनः॑ स॒म॒र्द्धय॑ति
 पञ्च॑ दि॒शो दै॒वीर्य॑श्म॒वन्तु॑ दे॒वीरि॑त्या॒ह दि॒शो ह्येषो॑ऽनु॒ प्र॒च्यव॑ते ऽपा॒मंति॑ दु॒र्मंति॑ बा॒धमा॑ना॒ इत्या॑ह
 रक्ष॑सा॒मप॑ह॒त्यै रा॒यस्पोषे॑ य॒ज्ञं प॑ति॒मा॒भज॑न्ती॒रित्या॑ह प॒शवो॑ वै रा॒यस्पोषः॑ - []

Pada Paata

ए॒व । ए॒न॒म् । उ॒दि॒तिं । य॒च्छ॒ते । अ॒ग्रे । भ॒र॑न्तु । चि॒त्ति॑भि॒रिति॑ चि॒त्ति - भिः॑ । इति॑ । आ॒ह॒ ।
 । य॒स्मै । ए॒व । ए॒न॒म् । चि॒त्ताय॑ । उ॒द्यच्छ॑तु इत्यु॒त्-यच्छ॑ते । तेन॑ । ए॒व । ए॒न॒म् । स॒मि॒तिं
 । अ॒र्द्ध॒य॒ति । प॒ञ्च । दि॒शः । दै॒वीः । य॒ज्ञम् । अ॒व॒न्तु । दे॒वीः । इति॑ । आ॒ह॒ । दि॒शः ।
 हि । ए॒षः । अ॒न्वि॒ति । प्र॒च्य॒वंतु॑ इति॑ प्र - च्य॒वंते । अ॒पे॒ति । अ॒म॒तिम् । दु॒र्म॒ति॒मि॒ति दुः -
 म॒तिम् । बा॒ध॒मा॒नाः । इति॑ । आ॒ह॒ । र॒क्ष॒सा॒म् । अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प - ह॒त्यै । रा॒यः । पो॒षे ।
 य॒ज्ञ॒प॒ति॒मि॒ति य॒ज्ञ॒प॒तिम् । आ॒भ॒ज॑न्ती॒रित्या॑ - भ॒ज॑न्तीः । इति॑ । आ॒ह॒ । प॒श॒वः । वै । रा॒यः
 । पो॒षः ।

26 TS 5.4.6.3**TS 5.4.6.3****Samhita Paata**

प॒शू॒ने॒वा॒व रु॒न्धे ष॒ड्भि॒र॒हर॑ति ष॒ड् वा ऋ॒त॒व॑ ऋ॒तु॒भि॒रे॒वैन॑ ह॒रति॑ द्वे प॒रि॒गृ॒ह्य॑वती भवतो र॒क्ष॒सा॒म॒प॒ह॒त्यै
 सूर्य॑र॒श्मि॒र॒हरि॑केशः पुर॒स्ता॒दि॒त्या॒ह प्र॒सू॒त्यै ततः॑ पा॒व॒का आ॒शि॒षो नो जु॒ष॒न्ता॒मि॒त्या॒हा॒न्न॑ वै पा॒व॒कोऽन्न॑मे॒वा॒व
 रु॒न्धे दे॒वा॒सु॒राः सँय॑त्ता आ॒स॒न् ते दे॒वा ए॒त॒द॒प्र॒ति॒रथ॑-मपश्यन् तेन॒ वै ते॑ प्र॒त्य - []

Pada Paata

प॒शून् । ए॒व । अ॒वे॒ति । रु॒न्धे । ष॒ड्भि॒रिति॑ ष॒ट्-भिः॑ । ह॒रति॑ । ष॒ट् । वै । ऋ॒त॒वः ।

ऋतुभिरित्युतु - भिः । एव । एनम् । हरति । द्वे इति । परिगृह्यन्ती इति परिगृह्य - वती ।
 भवतः । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप - हृत्यै । सूर्यरश्मिरिति सूर्य - रश्मिः । हरिकेश इति
 हरि-केशः । पुरस्तात् । इति । आह । प्रसूत्या इति प्र-सूत्यै । ततः । पावकाः । आशिष
 इत्या - शिषः । नः । जुषन्ताम् । इति । आह । अन्नम् । वै । पावकः । अन्नम् । एव
 । अवेति । रुन्धे । देवासुरा इति देव-असुराः । संयत्ता इति सं - यत्ताः । आसन्न । ते ।
 देवाः । एतत् । अप्रतिरथमित्यप्रति - रथम् । अपश्यन् । तेन । वै । ते । अप्रति ।

27 TS 5.4.6.4

TS 5.4.6.4

Samhita Paata

-सुरानजयन् तदप्रतिरथस्या-प्रतिरथत्वं यदप्रतिरथं द्वितीयो होताऽन्वाहप्रत्येव तेन यजमानो भ्रातृव्यान्
 जयत्यथो अनभिजितमेवाभि जयति दशर्चं भवति दशाक्षरा विराड् विराजेमौ लोकौ विधृता
 वनयोर्लोकयोर्विधृत्या अथो दशाक्षरा विराडन्नं विराड् विराज्येवान्नाद्ये प्रतितिष्ठत्यसंदिवा वा अन्तरिक्षमन्तरिक्षमिवा
 SS*ग्रीद्धमाग्रीद्धे - []

Pada Paata

असुरान् । अजयन् । तत् । अप्रतिरथस्येत्यप्रति - रथस्य । अप्रतिरथत्वमित्यप्रतिरथ - त्वम्
 । यत् । अप्रतिरथमित्यप्रति-रथम् । द्वितीयः । होता । अन्वाहेत्यनु - आह । अप्रति । एव
 । तेन । यजमानः । भ्रातृव्यान् । जयति । अथो इति । अनभिजितमित्यनभि - जितम् ।
 एव । अभीति । जयति । दशर्चमिति दश - ऋचम् । भवति । दशाक्षरेति दश - अक्षरा

। वि॒राडि॑ति॒ वि - राट् । वि॒राजे॑ति॒ वि - राजा॑ । इ॒मौ । लो॒कौ । वि॒धृता॑वि॒ति॒ वि - धृ॒तौ ।
 अ॒नयोः॑ । लो॒कयोः॑ । वि॒धृत्या॑ इति॒ वि - धृ॒त्यै । अथो॒ इति॑ । द॒शाक्ष॑रेति॒ दश॑ - अ॒क्षरा॑ ।
 वि॒राडि॑ति॒ वि - राट् । अ॒न्नम् । वि॒राडि॑ति॒ वि - राट् । वि॒राजी॑ति॒ वि - राजि॑ । ए॒व । अ॒न्नाद्य॑
 इत्य॑न्न - अ॒द्यै । प्रती॑ति॒ । तिष्ठ॑ति॒ । अ॒सत् । इ॒व । वै । अ॒न्तरि॑क्षम् । अ॒न्तरि॑क्षम् । इ॒व
 । आ॒ग्नीध्र॑मित्या॒ग्नि - इ॒ध्रम् । आ॒ग्नीध्र॑ इत्या॒ग्नि - इ॒द्धे ।

28 TS 5.4.6.5

TS 5.4.6.5

Samhita Paata

ऽर॒मानं॑ नि द॑धाति स॒त्त्वाय॑ द्वाभ्यां॑ प्र॒तिष्ठि॑त्यै वि॒मानं॑ ए॒ष दि॒वो म॒द्ध्यं आ॒स्त इत्या॑ह॒ व्ये॒वैत॑यां
 मिमी॑ते म॒द्ध्ये दि॒वो निहि॑तः पृ॒श्नि॒रश्मे॑त्या॒हान्नं॑ वै पृ॒श्न्यन्न॑मे॒वाव॑ रुन्धे च॒त॒सृभि॑रा पु॒च्छा॑देति च॒त्वारि॑
 छन्दा॑श्सि॒ छन्दो॑भिरे॒वेन्द्रं॑ वि॒श्वा अ॒वीवृ॑ध॒न्नित्या॑ह॒ वृद्धि॑मे॒वोपा॑वर्तते वा॒जा॒नां स॒त्पतिं॑ पति - []

Pada Paata

अ॒र॒मानम् । नी॒तिं । दु॒धा॒ति॒ । स॒त्त्वाये॑ति॒ सत् - त्वाय॑ । द्वा॒भ्याम् । प्र॒तिष्ठि॑त्या॒ इति॒ प्र॒ति -
 स्थि॑त्यै । वि॒मान॑ इति॒ वि - मानः॑ । ए॒षः । दि॒वः । म॒द्ध्ये । आ॒स्ते । इति॑ । आ॒ह॒ । वी॒तिं ।
 ए॒व । ए॒तया॑ । मिमी॑ते । म॒द्ध्ये । दि॒वः । निहि॑त इति॒ नि - हि॒तः । पृ॒श्निः । अ॒र॒मां । इति॑
 । आ॒ह॒ । अ॒न्नम् । वै । पृ॒श्नि॑ । अ॒न्नम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । च॒त॒सृभि॑रिति॒ च॒त॒सृ-भिः॑
 । ए॒ति॑ । पु॒च्छा॑त् । ए॒ति॑ । च॒त्वारि॑ । छन्दा॑श्सि॒ छन्दो॑भि॒रिति॒ छन्दः॑ - भिः । ए॒व ।

इन्द्रम् । विश्वाः । अवीवृधन् । इति । आह । वृद्धिम् । एव । उपावर्तत इत्युप-आवर्तते ।
वाजानाम् । सत्पतिमिति सत् - पतिम् । पतिम् ।

29 TS 5.4.6.6

TS 5.4.6.6

Samhita Paata

-मित्याहाऽन्नं वै वाजोऽन्नमेवाव रुन्धे सुम्रहूर्यज्ञो देवाः आ च वक्षदित्याह प्रजा वै पशवः सुम्रं
प्रजामेव पशूनात्मन् धत्ते यक्षदग्निर्देवो देवाः आ च वक्षदित्याह स्वगाकृत्यै वाजस्य मा प्रसवेनोद्-
ग्राभेणोदग्रभीदित्याहासौ वा आदित्य उद्यन्तुद्ग्राभ एष () निम्रोचन् निग्राभो ब्रह्मणैवाऽऽत्मानमुद्-
गृह्णाति ब्रह्मणा भ्रातृव्यं नि गृह्णाति ॥

Pada Paata

इति । आह । अन्नम् । वै । वाजः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । सुम्रहूरिति सुम्र
- हूः । यज्ञः । देवान् । एति । च । वक्षत् । इति । आह । प्रजेति प्र - जा । वै ।
पशवः । सुम्रम् । प्रजामिति प्र - जाम् । एव । पशून् । आत्मन् । धत्ते । यक्षत् । अग्निः
। देवः । देवान् । एति । च । वक्षत् । इति । आह । स्वगाकृत्या इति स्वगा - कृत्यै ।
वाजस्य । मा । प्रसवेनेति प्र - सवेन । उद्ग्राभेणेत्युत्-ग्राभेण । उदिति । अग्रभीत् । इति
। आह । असौ । वै । आदित्यः । उद्यन्तित्युत् - यन् । उद्ग्राभ इत्युत् - ग्राभः । एषः ()
। निम्रोचनिति नि - म्रोचन् । निग्राभ इति नि - ग्राभः । ब्रह्मणा । एव । आत्मानम् ।
उद्गृह्णातीत्युत् - गृह्णाति । ब्रह्मणा । भ्रातृव्यम् । नीति । गृह्णाति ॥

30 TS 5.4.7.1

TS 5.4.7.1

Samhita Paata

प्राची॑मनु॒ प्रदि॑शं॒ प्रेहि॑ वि॒द्वानि॒त्याह॑ दे॒वल॒ोक-मे॒वैतयो॒पाव॑र्तते॒ क्रम॑द्धम॒ग्निना॒ नाक॑-मि॒त्याहे॒माने॒वैतया॑
लो॒कान् क्र॑मते॒ पृथि॑व्या अ॒हमु॒दुन्तरि॑क्ष॒मा ऽरु॑ह॒मित्या॑हे॒माने॒वैतया॑ लो॒कान्थ॒ स॒मारो॑हति॒ सुव॑र्यन्तो॒
नापे॑क्षन्त॒ इत्या॑ह सु॒वर्गमे॒वैतया॑ लो॒कमे॒त्यग्रे॑ प्रेहि॑ - []

Pada Paata

प्राची॑म् । अन्वि॑ति । प्र॒दि॒शमि॑ति॒ प्र-दि॑शम् । प्रे॒ति । इ॒हि । वि॒द्वान् । इति॑ । आ॒ह ।
दे॒वलो॒कमि॑ति॒ देव - लो॒कम् । ए॒व । ए॒तया॑ । उ॒पाव॑र्तत॒ इत्यु॑प - आ॒व॑र्तते । क्रम॑द्धम् ।
अ॒ग्निना॑ । नाक॑म् । इति॑ । आ॒ह । इ॒मान् । ए॒व । ए॒तया॑ । लो॒कान् । क्र॑म॒ते । पृथि॑व्याः
। अ॒हम् । उ॒दि॒ति । अ॒न्तरि॑क्षम् । ए॒ति । अ॒रु॒हम् । इति॑ । आ॒ह । इ॒मान् । ए॒व । ए॒तया॑
। लो॒कान् । स॒मारो॑ह॒तीति॑ सं - आ॒रो॑हति । सु॒वः । यन्तः॑ । न । अ॒पे॒ति । ई॒क्षन्ते॑ ।
इति॑ । आ॒ह । सु॒वर्गमि॑ति॒ सुवः - गम् । ए॒व । ए॒तया॑ । लो॒कम् । ए॒ति । अ॒ग्रे । प्रे॒ति । इ॒हि ।

31 TS 5.4.7.2

TS 5.4.7.2

Samhita Paata

प्रथ॑मो दे॒वय॑ता-मि॒त्याहो॑भयै॒ष्वेवै॑तया॑ दे॒वमनु॑ष्येषु चक्षु॑र्दधाति॒ पञ्चभि॑रधि॒ क्राम॑ति॒ पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो यावा॑ने॒व
य॒ज्ञस्तेन॑ सह सु॒वर्गं॑ लो॒कमे॑ति॒ नक्तो॑षासेति॒ पुरोऽनु॑वा॒क्याम॑न्वाह॒ प्रत्या॑ अ॒ग्रे सह॑स्राक्षेत्याह साह॒स्रः
प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑ते॒रास्यै॑ तस्मै॒ ते वि॑धेम॒ वाजा॑य॒ स्वाहे॑त्या॒हान्नं॑ वै वा॒जोऽन्न॑मे॒वाव॑ - []

Pada Paata

प्रथ॑मः । दे॒वय॑तामिति॑ दे॒व - य॑ताम् । इति॑ । आ॒ह । उ॒भये॑षु । ए॒व । ए॒तया॑ । दे॒वमनु॑ष्येष्विति॑
दे॒व - मनु॑ष्येषु । चक्षुः॑ । द॒धाति॑ । प॒ञ्चभि॑रिति॑ प॒ञ्च - भिः॑ । अधी॑ति । क्राम॑ति । पाङ्क्तः॑ ।
य॒ज्ञः । यावा॑न् । ए॒व । य॒ज्ञः । तेन॑ । सह॑ । सु॒वर्गमि॑ति॒ सुवः॑ - गम् । लो॒कम् । ए॒ति
। नक्तो॑षासा॑ । इति॑ । पुरोऽनु॑वा॒क्यामि॑ति॒ पुरः॑ - अ॒नुवा॒क्याम् । अ॒न्विति॑ । आ॒ह । प्र॒त्यै ।
अ॒ग्रे । सह॑स्राक्षेति॑ सह॒स्र - अ॒क्ष । इति॑ । आ॒ह । सा॒हस्रः॑ । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॒तिः ।
प्र॒जाप॑ते॒रिति॑ प्र॒जा - प॒तेः । आ॒स्यै॑ । तस्मै॑ । ते । वि॑धेम॒ वाजा॑य । स्वाहा॑ । इति॑ । आ॒ह
। अ॒न्नम् । वै । वाजः॑ । अ॒न्नम् । ए॒व । अ॒वेति॑ ।

32 TS 5.4.7.3

TS 5.4.7.3

Samhita Paata

रुन्धे दुद्धः पूर्णामौदुम्बरीः स्वयमातृण्णायां जुहोत्यूर्गवै दद्व्यूर्गुदुम्बरोऽसौ स्वयमातृण्णा ऽमुष्यामेवोर्जं
दधाति तस्मादमुतोऽर्वाचीमूर्जमुप जीवामस्तिसृभिः सादयति त्रिवृद्धा अग्निर्यावानेवाग्निस्तं प्रतिष्ठां
गमयति प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो न इत्यौदुम्बरीमा दधात्येषा वै सूर्मि कर्णकावत्येतया ह स्म - []

Pada Paata

रुन्धे । दुद्धः । पूर्णाम् । औदुम्बरीम् । स्वयमातृण्णायामिति स्वयं - आतृण्णायांम् । जुहोति ।
ऊर्क । वै । दधि । ऊर्क । उदुम्बरः । असौ । स्वयमातृण्णेति स्वयं - आतृण्णा । अमुष्याम्
। एव । ऊर्जम् । दधाति । तस्मात् । अमुतः । अर्वाचीम् । ऊर्जम् । उपेति । जीवाम्
। तिसृभिरिति तिसृ - भिः । सादयति । त्रिवृदिति त्रि - वृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव
। अग्निः । तम् । प्रतिष्ठामिति प्रति-स्थाम् । गमयति । प्रेद्ध इति प्र - इद्धः । अग्ने । दीदिहि
। पुरः । नः । इति । औदुम्बरीम् । एति । दधाति । एषा । वै । सूर्मि । कर्णकावतीति
कर्णक - वृत्ति । एतया । ह । स्म ।

33 TS 5.4.7.4

TS 5.4.7.4

Samhita Paata

वै देवा असुराणां शततृहाः स्तृहन्ति यदेतया समिधमादधाति वज्रमेवैतच्छतघ्नीं यजमानो
भ्रातृव्याय प्रहरति स्तृत्या अच्छम्बद्वारं विधेम ते परमे जन्मन्नग्र इति वैकङ्कतीमा दधाति भा एवाव
रुन्धे तां सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामिति शमीमयीं शान्त्या अग्निर्वा ह वा अग्निचितं दुहेऽग्निचिद्वाऽग्निं
दुहे तां - []

Pada Paata

वै । देवाः । असुराणाम् । शततृहानिति शत-तृहान् । तृहन्ति । यत् । एतया ।
समिधमिति सं - इधम् । आदधातीत्यां - दधाति । वज्रम् । एव । एतत् । शतघ्नीमिति शत
- घ्नीम् । यजमानः । भ्रातृव्याय । प्रेति । हरति । स्तृत्यै । अच्छम्बद्वारमित्यच्छम्ब-कारम्
। विधेम । ते । परमे । जन्मन्नम् । अग्रे । इति । वैकङ्कतीम् । एति । दधाति । भाः ।
एव । अवेति । रुन्धे । ताम् । सवितुः । वरेण्यस्य । चित्राम् । इति । शमीमयीमिति
शमी - मयीम् । शान्त्यै । अग्निः । वा । ह । वै । अग्निचितमित्यग्नि - चितम् । दुहे ।
अग्निचिदित्यग्नि - चित् । वा । अग्निम् । दुहे । ताम् ।

34 TS 5.4.7.5

TS 5.4.7.5

Samhita Paata

संवितुर्वरेण्यस्य चित्रामित्याहैष वा अग्नेर्दोहस्तमस्य कण्वं एव श्रायसोऽवेत् तेन ह स्मैनः स दुहे
यदेतया समिधं-मादधात्यग्निचिदेव तदुग्निं दुहे सप्त ते अग्ने समिधः सप्तजिह्वा इत्याह सप्तैवास्य
साप्तानि प्रीणाति पूर्णया जुहोति पूर्ण इव हि प्रजापतिः प्रजापते - []

Pada Paata

संवितुः । वरेण्यस्य । चित्राम् । इति । आह । एषः । वै । अग्नेः । दोहः । तम् । अस्य
। कण्वः । एव । श्रायसः । अवेत् । तेन । ह । स्म । एनम् । सः । दुहे । यत् ।
एतया । समिधमिति सं - इधम् । आदधातीत्यां - दधाति । अग्निचिदित्यग्नि - चित् । एव ।
तत् । अग्निम् । दुहे । सप्त । ते । अग्ने । समिध इति सं - इधः । सप्त । जिह्वाः । इति
। आह । सप्त । एव । अस्य । साप्तानि । प्रीणाति । पूर्णया । जुहोति । पूर्णः । इव ।
हि । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । प्रजापतेरिति प्रजा - पतेः ।

35 TS 5.4.7.6

TS 5.4.7.6

Samhita Paata

-रास्यै न्यूनया जुहोति न्यूनाद्धि प्रजापतिः प्रजा असृजत प्रजानां सृष्ट्या अग्निदेवेभ्यो निलायत स दिशोऽनु प्राऽविशज्जुह्वन्मनसा दिशो द्याये दिग्भ्य एवैनमव रुन्धे दृढा पुरस्ताज्जुहोत्या-ज्येनोपरिष्ठात् तेजश्चैवास्मा इन्द्रियं च समीची दधाति द्वादशकपालो वैश्वानरो भवति द्वादश मासाः संवत्सरः संवत्सरो-ऽग्निवैश्वानरः साक्षा - []

Pada Paata

आस्यै । न्यूनयेति नि-ऊनया । जुहोति । न्यूनादिति नि - ऊनात् । हि । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । प्रजा इति प्र - जाः । असृजत । प्रजानामिति प्र - जानाम् । सृष्ट्यै । अग्निः । देवेभ्यः । निलायत । सः । दिशः । अनु । प्रेति । अविशत् । जुह्वत् । मनसा । दिशः । ध्यायेत् । दिग्भ्य इति दिक् - भ्यः । एव । एनम् । अवेति । रुन्धे । दृढा । पुरस्तात् । जुहोति । आज्येन । उपरिष्ठात् । तेजः । च । एव । अस्मै । इन्द्रियम् । च । समीची इति । दधाति । द्वादशकपाल इति द्वादश - कपालः । वैश्वानरः । भवति । द्वादश । मासाः । संवत्सर इति सं-वत्सरः । संवत्सर इति सं-वत्सरः । अग्निः । वैश्वानरः । साक्षादिति स - अक्षात् ।

36 TS 5.4.7.7

TS 5.4.7.7

Samhita Paata

-देव वैश्वानरमव रुन्धे यत् प्रयाजानूयाजान् कुर्याद्विकस्तिः सा यज्ञस्य दर्विहोमं करोति यज्ञस्य

प्रतिष्ठित्यै राष्ट्रं वै वैश्वानरो विण्मरुतो वैश्वानरः हुत्वा मारुतान् जुहोति राष्ट्र एव विशमनुं बद्धात्युच्चै-
 वैश्वानरस्याऽऽश्रावयत्युपांशु मारुतान् जुहोति तस्माद्-राष्ट्रं विशमतिं वदति मारुता भवन्ति मरुतो
 वै देवानां विशो देवविशेनैवास्मै मनुष्यविश () -मव रुन्धे सप्त भवन्ति सप्तगणा वै मरुतो गणश
 एव विशमव रुन्धे गणेन गणमनुद्रुत्य जुहोति विशमेवास्मा अनुवर्तमानं करोति ॥

Pada Paata

एव । वैश्वानरम् । अवेति । रुन्धे । यत् । प्रयाजानूयाजानिति प्रयाज - अनूयाजान् । कुर्यात्
 । विकस्तिरिति वि - कस्तिः । सा । यज्ञस्य । दर्विहोममिति दर्वि - होमम् । करोति । यज्ञस्य
 । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । राष्ट्रम् । वै । वैश्वानरः । विट् । मरुतः । वैश्वानरम्
 । हुत्वा । मारुताम् । जुहोति । राष्ट्रे । एव । विशम् । अन्विति । बद्धाति । उच्चैः ।
 वैश्वानरस्य । एति । श्रावयति । उपांश्वित्युप - अंशु । मारुतान् । जुहोति । तस्मात् ।
 राष्ट्रम् । विशम् । अतीति । वदति । मारुताः । भवन्ति । मरुतः । वै । देवानाम् । विशः
 । देवविशेनेति देव - विशेन । एव । अस्मै । मनुष्यविशमिति मनुष्य - विशम् () । अवेति
 । रुन्धे । सप्त । भवन्ति । सप्तगणा इति सप्त - गणाः । वै । मरुतः । गणश इति गण -
 शः । एव । विशम् । अवेति । रुन्धे । गणेन । गणम् । अनुद्रुत्येत्यनु - द्रुत्यं । जुहोति
 । विशम् । एव । अस्मै । अनुवर्तमानमित्यनु - वर्तमानम् । करोति ॥

37 TS 5.4.8.1

TS 5.4.8.1

Samhita Paata

वसो॑र्द्धा॑रां जुहोति॑ वसो॑र्मे॑ धारा॑ऽस॒दिति॑ वा ए॒षा हू॑यते घृ॒तस्य॑ वा ए॒नमे॑षा धारा॑ऽमुष्मिन् लो॒के
पिन्व॑मा॒नोप॑ तिष्ठ॒त आज्ये॑न जुहोति॑ तेजो॒ वा आज्यं॑ तेजो॒ वसो॑र्द्धा॑रा तेज॑सैवास्मै तेजो॑ऽव॒ रुन्धे॑ऽथो
कामा॑ वै वसो॑र्द्धा॑रा कामा॑ने॒वाव॑ रुन्धे॒ यं का॑मये॒त प्रा॒णान॑स्यान्नाद्यं॑ वि - []

Pada Paata

वसोः॑ । धारा॑म् । जुहोति॑ । वसोः॑ । मे॒ । धारा॑ । अ॒स॒त् । इति॑ । वै । ए॒षा । हू॑यते । घृ॒तस्य॑
। वै । ए॒न॒म् । ए॒षा । धारा॑ । अ॒मुष्मिन् । लो॒के । पिन्व॑माना । उपेति॑ । तिष्ठ॒ते । आज्ये॑न
। जुहोति॑ । तेजः॑ । वै । आज्य॑म् । तेजः॑ । वसोः॑ । धारा॑ । तेज॑सा । ए॒व । अ॒स्मै । तेजः॑
। अवेति॑ । रुन्धे॑ । अथो॒ इति॑ । कामाः॑ । वै । वसोः॑ । धारा॑ । कामा॑न् । ए॒व । अवेति॑
। रुन्धे॑ । यम् । का॑मये॒त । प्रा॒णानि॑ति॒ प्र - अ॒नान् । अ॒स्य । अ॒न्नाद्य॑मित्य॑न्न - अद्य॑म् । वीति॑ ।

38 TS 5.4.8.2

TS 5.4.8.2

Samhita Paata

च्छि॑न्ध्यामिति॑ वि॒ग्राहं॑ तस्य॑ जुहुयात् प्रा॒णाने॑वास्यान्नाद्यं॑ विच्छि॑न॒त्ति यं का॑मये॒त प्रा॒णान॑स्यान्नाद्यं॑ सं
त॑नुयामिति॑ सं त॑तां तस्य॑ जुहुयात् प्रा॒णाने॑वास्यान्नाद्यं॑ सं त॑नोति॑ द्वाद॑श द्वाद॑शानि॑ जुहोति॑ द्वाद॑श
मासाः॑ स॑व॒त्सुरः॑ स॑व॒त्सुरेणै॑ वास्मा॒ अन्न॑मव॒ रुन्धे॑ ऽन्नं च॒ मेऽक्षु॑च्च म॒ इत्या॑है तद् वा - []

Pada Paata

छिन्ध्याम् । इति । विग्राहमिति वि - ग्राहम् । तस्य । जुहुयात् । प्राणानिति प्र - अनान् ।
 एव । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न - अद्यम् । वीति । छिनत्ति । यम् । कामयेत । प्राणानिति
 प्र-अनान् । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न - अद्यम् । समिति । तनुयाम् । इति । संततामिति सं -
 तताम् । तस्य । जुहुयात् । प्राणानिति प्र - अनान् । एव । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न - अद्यम्
 । समिति । तनोति । द्वादश । द्वादशानि । जुहोति । द्वादश । मासाः । सँवथ्सर इति
 सं-वथ्सरः । सँवथ्सरेणेति सं - वथ्सरेण । एव । अस्मै । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अन्नम्
 । च । मे । अक्षुत् । च । मे । इति । आह । एतत् । वै ।

39 TS 5.4.8.3**TS 5.4.8.3****Samhita Paata**

अन्नस्य रूपः रूपेणैवान्नमव रुन्धे ऽग्निश्च म आपश्च म इत्याहैषा वा अन्नस्य योनिः सयोन्येवान्नमव
 रुन्धे-ऽर्द्धेन्द्राणि जुहोति देवता एवाव रुन्धे यथ सर्वेषा-मर्द्धमिन्द्रः प्रति तस्मादिन्द्रो देवतानां
 भूयिष्ठभाक्तम् इन्द्रमुत्तरमाहे-न्द्रियमेवास्मिन्नुपरिष्ठाद् दधाति यज्ञायुधानि जुहोति यज्ञो - []

Pada Paata

अन्नस्य । रूपम् । रूपेण । एव । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अग्निः । च । मे । आपः
 । च । मे । इति । आह । एषा । वै । अन्नस्य । योनिः । सयोनीति स - योनि । एव ।

अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अर्द्धेन्द्राणीत्यर्द्ध - इन्द्राणि । जुहोति । देवताः । एव । अवेति । रुन्धे । यत् । सर्वेषाम् । अर्द्धम् । इन्द्रः । प्रतीति । तस्मात् । इन्द्रः । देवतानाम् । भूयिष्ठभाक्तम् इति भूयिष्ठभाक्-तम् । इन्द्रम् । उत्तरमित्युत् -तम् । आह । इन्द्रियम् । एव । अस्मिन् । उपरिष्ठात् । दधाति । यज्ञायुधानीति यज्ञ-आयुधानि । जुहोति । यज्ञः ।

40 TS 5.4.8.4

TS 5.4.8.4

Samhita Paata

वै यज्ञायुधानि यज्ञमेवाव रुन्धेऽथो एतद्वै यज्ञस्य रूपं रूपेणैव यज्ञमव रुन्धे ऽवभृथश्च मे स्वगाकारश्च म इत्याह स्वगाकृत्या अग्निश्च मे घर्मश्च म इत्याहैतद् वै ब्रह्मवर्चसस्य रूपं रूपेणैव ब्रह्मवर्चसमव रुन्ध ऋक्च मे सामं च म इत्याहै - []

Pada Paata

वै । यज्ञायुधानीति यज्ञ-आयुधानि । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । अथो इति । एतत् । वै । यज्ञस्य । रूपम् । रूपेण । एव । यज्ञम् । अवेति । रुन्धे । अवभृथ इत्यव - भृथः । च । मे । स्वगाकार इति स्वगा - कारः । च । मे । इति । आह । स्वगाकृत्या इति स्वगा - कृत्यै । अग्निः । च । मे । घर्मः । च । मे । इति । आह । एतत् । वै । ब्रह्मवर्चसस्येति ब्रह्म - वर्चसस्य । रूपम् । रूपेण । एव । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म - वर्चसम् । अवेति । रुन्धे । ऋक् । च । मे । सामं । च । मे । इति । आह ।

41 TS 5.4.8.5

TS 5.4.8.5

Samhita Paata

-तद्वै छन्दसां रूपं रूपेणैव छन्दांस्यव रुन्धे गर्भाश्च मे वृत्साश्च म इत्याहेतद् वै पशूनां
रूपं रूपेणैव पशूनाव रुन्धे कल्पान् जुहोत्य कृत्तस्य कृत्त्यै युग्मदयुजे जुहोति मिथुनत्वायौ-उत्तरावती
भवतोऽभिक्रान्त्या एकां च मे तिस्रश्च म इत्याह देवछन्दसं वा एकां च तिस्रश्च - []

Pada Paata

एतत् । वै । छन्दसाम् । रूपम् । रूपेण । एव । छन्दांसि । अवेति । रुन्धे । गर्भाः ।
च । मे । वृत्साः । च । मे । इति । आह । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण ।
एव । पशून् । अवेति । रुन्धे । कल्पान् । जुहोति । अकृत्तस्य । कृत्त्यै । युग्मदयुजे इति
युग्मत् - अयुजे । जुहोति । मिथुनत्वायेति मिथुन - त्वायं । उत्तरावती इत्युत्तरा-वती । भवतः
। अभिक्रान्त्या इत्यभि - क्रान्त्यै । एकां । च । मे । तिस्रः । च । मे । इति । आह ।
देवछन्दसमिति देव - छन्दसम् । वै । एकां । च । तिस्रः । च ।

42 TS 5.4.8.6

TS 5.4.8.6

Samhita Paata

मनुष्यछन्दसं चतस्रश्चाष्टौ च देवछन्दसं चैव मनुष्य छन्दसश्चाव रुन्ध आ त्रयस्त्रिंशतो जुहोति
त्रयस्त्रिंशद्देवता देवता एवाव रुन्ध आऽष्टाचत्वारिंशतो जुहोत्यष्टाचत्वारिंशदक्षरा जगती
जागताः पशवो जगत्यैवास्मै पशून् रुन्धे वाजंश्च प्रसवश्चेति द्वादशं जुहोति द्वादश मासाः सँवत्सरः
सँवत्सर एव प्रति तिष्ठति ॥

Pada Paata

मनुष्यछन्दसमिति मनुष्य - छन्दसम् । चतस्रः । च । अष्टौ । च । देवछन्दसमिति देव -
छन्दसम् । च । एव । मनुष्यछन्दसमिति मनुष्य - छन्दसम् । च । अवेति । रुन्धे । एति
। त्रयस्त्रिंशत् इति त्रयः - त्रिंशत् । जुहोति । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः - त्रिंशत् । वै ।
देवताः । देवताः । एव । अवेति । रुन्धे । एति । अष्टाचत्वारिंशत् इत्यष्टा - चत्वारिंशत्
। जुहोति । अष्टाचत्वारिंशदक्षरेत्यष्टाचत्वारिंशत्-अक्षरा । जगती । जागताः । पशवः ।
जगत्या । एव । अस्मै । पशून् । अवेति । रुन्धे । वाजः । च । प्रसव इति प्र-सवः ।
च । इति । द्वादशम् । जुहोति । द्वादश । मासाः । सँवत्सर इति सं - वत्सरः । सँवत्सर
इति सं - वत्सरे । एव । प्रतीति । तिष्ठति ॥

43 TS 5.4.9.1

TS 5.4.9.1

Samhita Paata

अग्निर्देवेभ्यो ऽपीक्रामद्भागधेयमिच्छमानस्तं देवा अब्रुवन्नुप न आ वर्तस्व हव्यं नो वहेति

सोऽब्रवीद्-वरं वृणै मह्यमेव वाजप्रसवीयं जुह्वन्निति तस्मादग्रये वाजप्रसवीयं जुह्वति यद्-वाजप्रसवीयं
जुहोत्यग्निमेव तद्-भागधेयेन समर्द्धयत्यथो अभिषेक एवास्य स चतुर्दशभिर्जुहोति सप्त ग्राम्या
ओषधयः सप्ता - []

Pada Paata

अग्निः । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । भागधेयमिति भाग-धेयम् । इच्छमानः । तम्
। देवाः । अब्रुवन् । उपेति । नः । एति । वर्तस्व । हव्यम् । नः । वह । इति
। सः । अब्रवीत् । वरम् । वृणै । मह्यम् । एव । वाजप्रसवीयमिति वाज - प्रसवीयम्
। जुह्वन् । इति । तस्मात् । अग्रये । वाजप्रसवीयमिति वाज - प्रसवीयम् । जुह्वति ।
यत् । वाजप्रसवीयमिति वाज - प्रसवीयम् । जुहोति । अग्निम् । एव । तत् । भागधेयेनेति
भाग - धेयेन । समिति । अर्द्धयति । अथो इति । अभिषेक इत्यभि - सेकः । एव ।
अस्य । सः । चतुर्दशभिरिति चतुर्दश - भिः । जुहोति । सप्त । ग्राम्याः । ओषधयः । सप्त ।

44 TS 5.4.9.2

TS 5.4.9.2

Samhita Paata

.*ऽऽरण्या उभयीषामवरुद्ध्या अन्नस्यान्नस्य जुहोत्यन्नस्यान्नस्या-वरुद्ध्या औदुम्बरेण सुवेण जुहोत्यूर्वा
उदुम्बर ऊर्गन्नमूर्जैवास्मा ऊर्जमन्नमव रुन्धे ऽग्निर्वै देवाना-मभिषिक्तोऽग्निचिन्-मनुष्याणां तस्मादग्निचिद्-
वर षति न धावेदवरुद्धः ह्यस्या-न्नमन्नमिव खलु वै वर षं यद्वावेदुन्नाद्-याद्वावेदुपावर्तेता-न्नाद्यमेवाभ्यु

- []

Pada Paata

आ॒र॒ण्याः । उ॒भ॒र्या॑षाम् । अ॒व॒रु॒द्ध्या॑ इत्य॒व॒ - रु॒द्ध्यै॑ । अ॒न्न॒स्यान्न॒स्येत्य॒न्न॒स्य॒ - अ॒न्न॒स्य॒ । जु॒होति॑
 । अ॒न्न॒स्यान्न॒स्येत्य॒न्न॒स्य॒ - अ॒न्न॒स्य॒ । अ॒व॒रु॒द्ध्या॑ इत्य॒व॒ - रु॒द्ध्यै॑ । औ॒दु॒ब॒रेण॑ । सु॒वेण॑ । जु॒होति॑
 । ऊ॒र्क् । वै । उ॒दु॒ब॒रं॑ । ऊ॒र्क् । अ॒न्नम् । ऊ॒र्जा । ए॒व । अ॒स्मै । ऊ॒र्जम् । अ॒न्नम् ।
 अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । अ॒ग्निः । वै । दे॒वाना॑म् । अ॒भिषि॑क्त इत्य॒भि - सि॒क्तः । अ॒ग्नि॒चिदि॒त्यग्नि॑
 - चि॒त् । म॒नु॒ष्या॑णाम् । तस्मा॑त् । अ॒ग्नि॒चिदि॒त्यग्नि॑ - चि॒त् । व॒र॒षति॑ । न । धा॒वेत् ।
 अ॒व॒रु॒द्धमि॒त्य॒व॒ - रु॒द्धम् । हि । अ॒स्य॒ । अ॒न्नम् । अ॒न्नम् । इ॒व । ख॒लु॑ । वै । व॒र॒षम् ।
 यत् । धा॒वेत् । अ॒न्नाद्या॑दि॒त्यन्न॑ - अ॒द्यात् । धा॒वेत् । उ॒पा॒व॒र्तेते॒त्य॒प॒-आ॒व॒र्तेत॑ । अ॒न्नाद्या॑मि॒त्यन्न॑
 - अ॒द्यम् । ए॒व । अ॒भीति॑ ।

45 TS 5.4.9.3**TS 5.4.9.3****Samhita Paata**

-पा॒व॒र्तते॑ न॒क्तो॒षा॒सेति॑ कृ॒ष्णायै॑ श्वे॒तव॑त्सायै॑ प॒यसा॑ जु॒होत्य॑ह्वै॒वास्मै॑ रा॒त्रिं प्र॒दा॒पय॑ति रा॒त्रियाऽह॑र॒होरा॒त्रे
 ए॒वास्मै॑ प्र॒त्ते का॒मम॑न्नाद्यं दुहा॒ते रा॒ष्ट्रभृ॑तो जु॒होति॑ रा॒ष्ट्रमे॒वाव॑ रु॒न्धे ष॒ड्भिर्जु॑होति॑ ष॒ड्वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तुष्वे॒व
 प्र॒ति॒तिष्ठ॑ति भु॒व॑नस्य प॒त् इति॑ रथ॒मुखे॑ प॒ञ्चाऽऽ*हु॑तीर्जुहोति॑ व॒ज्रो वै रथो॑ व॒ज्रेणै॒व दि॒शो - []

Pada Paata

उ॒पाव॑र्तत॒ इत्यु॑प - आव॑र्तते । न॒क्तो॒षासा॑ । इति॑ । कृ॒ष्णायै॑ । श्वेत॑व॒त्साया॑ इति॑ श्वेत - व॒त्सायै॑
 । पय॑सा । जुहो॑ति । अ॒ह्ना । ए॒व । अ॒स्मै । रात्रि॑म् । प्रेति॑ । द॒ाप॒य॒ति । रात्रि॑या । अ॒हः
 । अ॒हो॒रा॒त्रे इत्य॑हः - रा॒त्रे । ए॒व । अ॒स्मै । प्र॒त्ते इति॑ । का॒मम् । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न - अ॒द्यम् ।
 दु॒हा॒ते इति॑ । रा॒ष्ट्रभृ॑त॒ इति॑ रा॒ष्ट्र - भृ॑तः । जुहो॑ति । रा॒ष्ट्रम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ष॒ङ्गि॒रिति॑
 षट् - भिः । जुहो॑ति । षट् । वै । ऋ॒तवः॑ । ऋ॒तुषु॑ । ए॒व । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठति॑ । भुव॑नस्य
 । प॒ते । इति॑ । र॒थमु॑ख इति॑ रथ - मु॒खे । प॒ञ्च । आ॒हु॒ती॒रित्या॑ - हु॒तीः । जुहो॑ति । व॒ज्रः
 । वै । रथः॑ । व॒ज्रेण॑ । ए॒व । दि॒शः ।

46 TS 5.4.9.4**TS 5.4.9.4****Samhita Paata**

-ऽभि ज॑यत्यग्नि॒चितः॑ ह॒ वा अ॒मुष्मि॑न् लो॒के वा॒तोऽभि॑ प॒वते॑ वा॒तना॒मानि॑ जुहोत्य॒भ्येवैनं॑-म॒मुष्मि॑न्
 लो॒के वा॒तः प॒वते॑ त्रीणि॑ जुहोति॒ त्रयं॑ इ॒मे लो॒का ए॒भ्य ए॒व लो॒केभ्यो॑ वा॒तम॑व॒ रुन्धे॑ स॒मुद्रो॑ऽसि
 नभ॑स्वा॒नित्या॑हैत॒द्वै वा॒तस्य॑ रू॒पः रू॒पेणै॒व वा॒तम॑व॒ रुन्धे॑ ऽञ्जलि॑नां जुहोति॒ न ह्येतेषा॑म॒न्यथा॑ ()
 ऽऽहु॑तिर॒वक॑ल्पते ॥

Pada Paata

अ॒भी॒ति॑ । ज॒य॒ति॑ । अ॒ग्नि॒चि॒त॒मि॒त्य॒ग्नि॑ - चि॒त॒म् । ह॒ । वै । अ॒मु॒ष्मि॒न् । लो॒के । वा॒तः ।
 । अ॒भी॒ति॑ । प॒व॒ते । वा॒त॒ना॒मा॒नी॒ति॑ वा॒त - ना॒मा॒नि॑ । जु॒हो॒ति॑ । अ॒भी॒ति॑ । ए॒व । ए॒न॒म् ।
 अ॒मु॒ष्मि॒न् । लो॒के । वा॒तः । प॒व॒ते । त्री॒णि॑ । जु॒हो॒ति॑ । त्र॒यः । इ॒मे । लो॒काः । ए॒भ्यः ।
 ए॒व । लो॒के॒भ्यः । वा॒त॒म् । अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे । स॒मु॒द्रः । अ॒सि॑ । न॒भ॒स्वा॒न् । इ॒ति॑ । आ॒ह॒
 । ए॒तत् । वै । वा॒त॒स्य॑ । रू॒प॒म् । रू॒पे॒ण॑ । ए॒व । वा॒त॒म् । अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे । अ॒ञ्ज॒लि॒ना॑
 । जु॒हो॒ति॑ । न । हि । ए॒तेषा॑म् । अ॒न्य॒था॑ () । आ॒हु॒ति॒रि॒त्या - हु॒तिः । अ॒व॒क॒ल्प॑त॒ इत्य॑व
 - क॒ल्प॑ते ॥

47 TS 5.4.10.1

TS 5.4.10.1

Samhita Paata

सु॒व॒र्गा॒य॒ वै लो॒का॒य॑ दे॒व॒र॒थो॑ यु॒ज्य॑ते य॒त्रा॒कू॒ता॒य॑ म॒नु॒ष्य॒र॒थ॑ ए॒ष ख॒लु॒ वै दे॒व॒र॒थो॑ य॒द॒ग्नि॒र॒ग्निं॑ यु॒न॒ज्मि॑
 श॒र्व॒सा॒ घृ॒ते॒ने॒त्या॑ह॒ यु॒न॒क्त॒ये॒वैन॑ स ए॒नं॑ यु॒क्तः॑ सु॒व॒र्गं॑ लो॒क॒म॒भि॑ व॒ह॒ति॑ य॒थ॑ स॒र्वा॒भिः॑ प॒ञ्च॒भि॑-र्यु॒ञ्ज्या॑द्-
 यु॒क्तो॑ऽस्या॒ऽग्निः॑ प्र॒च्यु॑तः स्या॒द॒प्र॒ति॒ष्ठि॒ता॒ आ॒हु॒त॒यः॑ स्यु॒र॒प्र॒ति॒ष्ठि॒ताः॑ स्तो॒मा॒ अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒तान्यु॑क्थानि॑
 ति॒सृ॒भिः॑ प्रा॒त॒स्स॒व॒ने॑ऽभि॒ मृ॑शति त्रि॒वृ - []

Pada Paata

सु॒व॒र्गा॒ये॒ति॑ सु॒वः॑ - गा॒य॑ । वै । लो॒का॒य॑ । दे॒व॒र॒थ॑ इ॒ति॑ दे॒व - र॒थः॑ । यु॒ज्य॑ते । य॒त्रा॒कू॒ता॒ये॒ति॑
 य॒त्र - आ॒कू॒ता॒य॑ । म॒नु॒ष्य॒र॒थ॑ इ॒ति॑ म॒नु॒ष्य - र॒थः॑ । ए॒षः । ख॒लु॒ । वै । दे॒व॒र॒थ॑ इ॒ति॑ दे॒व -

रथः । यत् । अग्निः । अग्निम् । युनज्मि । शवसा । घृतेन । इति । आह । युनक्ति ।
 एव । एनम् । सः । एनम् । युक्तः । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । अभीति । वहति ।
 यत् । सर्वाभिः । पञ्चभिरिति पञ्च - भिः । युञ्ज्यात् । युक्तः । अस्य । अग्निः । प्रच्युत
 इति प्र - च्युतः । स्यात् । अप्रतिष्ठिता इत्यप्रति - स्थिताः । आहुतय इत्या - हुतयः । स्युः
 । अप्रतिष्ठिता इत्यप्रति - स्थिताः । स्तोमाः । अप्रतिष्ठितानीत्यप्रति - स्थितानि । उक्थानि ।
 तिसृभिरिति तिसृ - भिः । प्रातस्सवन इति प्रातः - सवने । अभीति । मृशति । त्रिवृदिति त्रि
 - वृत् ।

48 TS 5.4.10.2

TS 5.4.10.2

Samhita Paata

-द्वा अग्निर्यावानेवा-ग्निस्तं युनक्ति यथाऽनसि युक्त आधीयत एवमेव तत् प्रत्याहुतयस्तिष्ठन्ति प्रति
 स्तोमाः प्रत्युक्थानि यज्ञायज्ञियस्य स्तोत्रे द्वाभ्यामभि मृशत्येतावान् वै यज्ञो यावानग्निष्टोमो भूमा
 त्वा अस्यात ऊर्द्धः क्रियते यावानेव यज्ञस्तमन्ततोऽन्वारोहति द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्या एकयाऽप्रस्तुतं
 भवत्यथा - []

Pada Paata

वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तम् । युनक्ति । यथा । अनसि । युक्ते । आधीयत्
 इत्या - धीयते । एवम् । एव । तत् । प्रतीति । आहुतय इत्या - हुतयः । तिष्ठन्ति । प्रतीति

। स्तोमाः । प्रतीतिं । उक्थानि । यज्ञायज्ञियस्य । स्तोत्रे । द्वाभ्याम् । अभीतिं । मृशति ।
 एतावान् । वै । यज्ञः । यावान् । अग्निष्टोम इत्यग्नि - स्तोमः । भूमा । तु । वै । अस्य ।
 अतः । ऊर्ध्वः । क्रियते । यावान् । एव । यज्ञः । तम् । अन्ततः । अन्वारोहतीत्यनु
 - आरोहति । द्वाभ्याम् । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । एकया । अप्रस्तुतमित्यप्र-स्तुतम् ।
 भवति । अथ ।

49 TS 5.4.10.3

TS 5.4.10.3

Samhita Paata

-भि मृशत्युपैनुमुत्तरो यज्ञो नमत्यथो संतत्यै प्र वा एषोऽस्मान् लोकाच्च्यवते योऽग्निं चिनुते न वा
 एतस्यानिष्टक आहुतिरव कल्पते यां वा एषोऽनिष्टक आहुतिं जुहोति स्रवति वै सा ताः स्रवन्तीं
 यज्ञोऽनु परा भवति यज्ञं यजमानो यत् पुनश्चितिं चिनुत आहुतीनां प्रतिष्ठित्यै प्रत्याहुतयस्तिष्ठन्ति
 - []

Pada Paata

अभीतिं । मृशति । उपेतिं । एनुम् । उत्तर इत्युत् - तुरः । यज्ञः । नमति । अथो इति ।
 संतत्या इति सं - तत्यै । प्रेतिं । वै । एषः । अस्मात् । लोकात् । च्यवते । यः । अग्निम्
 । चिनुते । न । वै । एतस्य । अनिष्टके । आहुतिरित्या - हुतिः । अवेति । कल्पते । याम्
 । वै । एषः । अनिष्टके । आहुतिमित्या - हुतिम् । जुहोति । स्रवति । वै । सा । ताम्
 । स्रवन्तीम् । यज्ञः । अनु । परेति । भवति । यज्ञम् । यजमानः । यत् । पुनश्चितिमिति

पुनः - चितिम् । चिनुते । आहुतीनामित्या-हुतीनाम् । प्रतिष्ठित्या इति प्रति-स्थित्यै । प्रतीतिं । आहुतय इत्या - हुतयः । तिष्ठन्ति ।

50 TS 5.4.10.4

TS 5.4.10.4

Samhita Paata

न यज्ञः पराभवति न यजमानो ऽष्टावुप दधात्यष्टाक्षरा गायत्री गायत्रेणैवैनं छन्दसा चिनुते यदेकादश त्रैष्टुभेन यद् द्वादश जागतेन छन्दोभिरेवैनं चिनुते नपात्को वैनामैषोऽग्निर्यत् पुनश्चितिर्य एवं विद्वान् पुनश्चितिं चिनुत आ तृतीयात् पुरुषादन्नमत्ति यथा वै पुनराधेयं एवं पुनश्चितिर्योऽग्न्याधेयेन न - []

Pada Paata

न । यज्ञः । पराभवतीति परा - भवति । न । यजमानः । अष्टौ । उपेति । दधाति । अष्टाक्षरेत्यष्टा - अक्षरा । गायत्री । गायत्रेण । एव । एनम् । छन्दसा । चिनुते । यत् । एकादश । त्रैष्टुभेन । यत् । द्वादश । जागतेन । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । एव । एनम् । चिनुते । नपात्कः । वै । नाम । एषः । अग्निः । यत् । पुनश्चितिरिति पुनः - चितिः । यः । एवम् । विद्वान् । पुनश्चितिमिति पुनः - चितिम् । चिनुते । एति । तृतीयात् । पुरुषात् । अन्नम् । अत्ति । यथा । वै । पुनराधेय इति पुनः - आधेयः । एवम् । पुनश्चितिरिति पुनः - चितिः । यः । अग्न्याधेयेनेत्याग्नि-आधेयेन । न ।

51 TS 5.4.10.5

TS 5.4.10.5

Samhita Paata

ध्नोति॑ स पुनरा॒धेय॑मा धत्ते॑ योऽग्निं॑ चित्वा न॒द्धोति॑ स पुनश्चि॒तिं चि॑नुते॒ यत् पुनश्चि॒तिं चि॑नुत
 ऋद्ध्या॑ अथो॒ खल्वा॑हुर्न चे॒तव्ये॑ति रु॒द्रो वा ए॒ष यद॑ग्निर्यथा॑ व्याघ्रः॑ सु॒प्तं बो॒धय॑ति ता॒दृगे॒व
 तदथो॒ खल्वा॑हुश्चे॒तव्ये॑ति यथा॒ वसी॑याऽसं भा॒गधे॑येन बो॒धय॑ति ता॒दृगे॒व तन्मनु॑र॒ग्निम॑चिनुत ()
 तेन॒ नाऽऽ*द्धो॑त्स ए॒तां पु॑नश्चि॒तिम॑पश्यत् ताम॑चिनुत॒ तया॒ वै स आ॑द्धो॒द्यत् पु॑नश्चि॒तिं चि॑नुत ऋद्ध्यै॑
 ॥

Pada Paata

ऋ॒ध्नोति॑ । सः । पु॒नरा॒धेय॑मिति पुनः-आ॒धेय॑म् । ए॒ति । ध॒त्ते । यः । अ॒ग्निम् । चि॒त्वा । न
 । ऋ॒द्धोति॑ । सः । पु॒नश्चि॒तिमि॑ति पुनः - चि॒तिम् । चि॑नुते । यत् । पु॒नश्चि॒तिमि॑ति पुनः -
 चि॒तिम् । चि॑नुते । ऋ॒द्ध्यै । अथो॒ इति॑ । ख॒लु । आ॒हुः । न । चे॒तव्य॑ । इति॑ । रु॒द्रः ।
 वै । ए॒षः । यत् । अ॒ग्निः । यथा॑ । व्या॒घ्रम् । सु॒प्तम् । बो॒धय॑ति । ता॒दृक् । ए॒व । तत् ।
 अथो॒ इति॑ । ख॒लु । आ॒हुः । चे॒तव्य॑ । इति॑ । यथा॑ । वसी॑याऽसम् । भा॒गधे॑येनेति भाग -
 धेयेन । बो॒धय॑ति । ता॒दृक् । ए॒व । तत् । मनुः॑ । अ॒ग्निम् । अ॒चि॒नुत () । तेन॑ । न ।
 आ॒द्धो॒त् । सः । ए॒ताम् । पु॒नश्चि॒तिमि॑ति पुनः - चि॒तिम् । अ॒प॒श्यत् । ताम् । अ॒चि॒नुत ।
 तया॑ । वै । सः । आ॒द्धो॒त् । यत् । पु॒नश्चि॒तिमि॑ति पुनः - चि॒तिम् । चि॑नुते । ऋ॒द्ध्यै ॥

52 TS 5.4.11.1

TS 5.4.11.1

Samhita Paata

छन्द्श्चितं चिन्वीत पशुकामः पशवो वै छन्दांसि पशुमानेव भवति श्येनचितं चिन्वीत सुवर्गकामः
श्येनो वै वयसां पतिष्ठः श्येन एव भूत्वा सुवर्गं लोकं पतति कङ्कचितं चिन्वीत यः कामयेत
शीर्षण्वानमुष्मिन् लोके स्यामिति शीर्षण्वानेवाऽमुष्मिन् लोके भवत्यलजचितं चिन्वीत चतुस्सीतं
प्रतिष्ठाकामश्चतस्रो दिशो दिक्ष्वेव प्रति तिष्ठति प्रौगचितं चिन्वीत भ्रातृव्यवान् प्रै - []

Pada Paata

छन्द्श्चितमिति छन्दः - चितम् । चिन्वीत । पशुकाम इति पशु - कामः । पशवः । वै ।
छन्दांसि । पशुमानिति पशु-मान् । एव । भवति । श्येनचितमिति श्येन - चितम् । चिन्वीत
। सुवर्गकाम इति सुवर्ग - कामः । श्येनः । वै । वयसाम् । पतिष्ठः । श्येनः । एव ।
भूत्वा । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । पतति । कङ्कचितमिति कङ्क - चितम् । चिन्वीत
। यः । कामयेत । शीर्षण्वानिति शीर्षण् - वान् । अमुष्मिन् । लोके । स्याम् । इति ।
शीर्षण्वानिति शीर्षण् - वान् । एव । अमुष्मिन् । लोके । भवति । अलजचितमित्यलज -
चितम् । चिन्वीत । चतुस्सीतमिति चतुः - सीतम् । प्रतिष्ठाकाम इति प्रतिष्ठा-कामः । चतस्रः
। दिशः । दिक्षु । एव । प्रतीति । तिष्ठति । प्रौगचितमिति प्रउग - चितम् । चिन्वीत ।
भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य - वान् । प्रैति ।

53 TS 5.4.11.2

TS 5.4.11.2

Samhita Paata

-व भ्रातृव्यान् नुदत उभयतः प्रौगं चिन्वीतयः कामयेत प्रजातान् भ्रातृव्यान् नुदेय प्रति जनिष्यमाणानिति
 प्रैव जातान् भ्रातृव्यान् नुदते प्रति जनिष्यमाणान् रथचक्रचितं चिन्वीत भ्रातृव्यवान् वज्रो वै रथो
 वज्रमेव भ्रातृव्येभ्यः प्रहरति द्रोणचितं चिन्वीतान्नकामो द्रोणे वा अन्नं भ्रियते सयोन्येवान्नमव रुन्धे
 समूह्यं चिन्वीत पशुकामः पशुमानेव भवति - []

Pada Paata

एव । भ्रातृव्यान् । नुदते । उभयतः प्रउगमित्युभयतः - प्रउगम् । चिन्वीत । यः । कामयेत
 । प्रैति । जातान् । भ्रातृव्यान् । नुदेयं । प्रतीति । जनिष्यमाणान् । इति । प्रैति । एव ।
 जातान् । भ्रातृव्यान् । नुदते । प्रतीति । जनिष्यमाणान् । रथचक्रचितमिति रथचक्र - चितम्
 । चिन्वीत । भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य - वान् । वज्रः । वै । रथः । वज्रम् । एव । भ्रातृव्येभ्यः
 । प्रैति । हरति । द्रोणचितमिति द्रोण - चितम् । चिन्वीत । अन्नकाम इत्यन्न-कामः । द्रोणे
 । वै । अन्नम् । भ्रियते । सयोनीति स-योनि । एव । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । समूह्यमिति
 सं - ऊह्यम् । चिन्वीत । पशुकाम इति पशु - कामः । पशुमानिति पशु - मान् । एव । भवति ।

54 TS 5.4.11.3

TS 5.4.11.3

Samhita Paata

परिचाय्यं चिन्वीत् ग्रामकामो ग्राम्येव भवति श्मशानचितं चिन्वीत् यः कामयेत पितृलोक ऋद्ध्यामिति
पितृलोक एवद्धोति विश्वामित्रजमदग्री वसिष्ठेनाऽस्पदर्धेताम् स एता जमदग्निर्विहव्या अपश्यत् ता
उपाधत्ता ताभिर्वै स वसिष्ठस्येन्द्रियं वीर्यमवृद्धं यद्विहव्या उपदधातीन्द्रियमेव ताभिर्वीर्यं यजमानो
भ्रातृव्यस्य वृद्धे होतुर्द्विष्णिय उप दधाति यजमानायतनं वै - []

Pada Paata

परिचाय्यमिति परि - चाय्यम् । चिन्वीत् । ग्रामकाम इति ग्राम - कामः । ग्रामी । एव
। भवति । श्मशानचितमिति श्मशान - चितम् । चिन्वीत् । यः । कामयेत । पितृलोक
इति पितृ - लोके । ऋद्ध्याम् । इति । पितृलोक इति पितृ - लोके । एव । ऋद्धोति ।
विश्वामित्रजमदग्री इति विश्वामित्र - जमदग्री । वसिष्ठेन । अस्पदर्धेताम् । सः । एताः ।
जमदग्निः । विहव्या इति वि - हव्याः । अपश्यत् । ताः । उपेति । अधत्ता । ताभिः ।
वै । सः । वसिष्ठस्य । इन्द्रियम् । वीर्यम् । अवृद्धं । यत् । विहव्या इति वि - हव्याः
। उपदधातीत्युप - दधाति । इन्द्रियम् । एव । ताभिः । वीर्यम् । यजमानः । भ्रातृव्यस्य
। वृद्धे । होतुः । द्विष्णये । उपेति । दधाति । यजमानायतनमिति यजमान - आयतनम् । वै ।

55 TS 5.4.11.4

TS 5.4.11.4

Samhita Paata

होता॒ स्व ए॒वास्मा॑ आ॒यत॑न इन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मव॑ रुन्धे द्वा॒दशो॑प॒ दधा॑ति द्वा॒दशा॑क्षरा॒ जग॑ती॒ जाग॑ताः
प॒शवो॑ जग॑त्यै॒वास्मै॑ प॒शून्व॑ रुन्धे ऽष्टा॑व॒ष्टाव॑न्येषु॒ धिष्णि॑येषूप॒ दधा॑त्य॒ष्टाश॑फाः प॒शवः॑ प॒शून्वे॒वाव॑ रुन्धे
षण्मा॑र्जा॒लीये॑ षट् वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तवः॑ खलु॒ वै दे॒वाः पि॒तर॑ ऋ॒तून्वे॒व दे॒वान् पि॒तृन् प्री॑णाति ॥

Pada Paata

होता॑ । स्वे । ए॒व । अ॒स्मै । आ॒यत॑न॒ इत्या॑ - यत॑ने । इन्द्रि॒यम् । वी॒र्य॑म् । अ॒वेति॑ । रुन्धे
। द्वा॒दश॑ । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । द्वा॒दशा॑क्ष॒रेति॑ द्वा॒दश॑ - अ॒क्षरा॑ । जग॑ती । जाग॑ताः । प॒शवः॑
। जग॑त्या । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रुन्धे । अ॒ष्टाव॑ष्टा॒वित्य॑ष्टौ-अ॒ष्टौ । अ॒न्येषु॑ ।
धिष्णि॑येषु । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । अ॒ष्टाश॑फा॒ इत्य॑ष्टा - श॒फाः । प॒शवः॑ । प॒शून् । ए॒व । अ॒वेति॑
। रुन्धे । षट् । मा॒र्जा॒लीये॑ । षट् । वै । ऋ॒तवः॑ । ऋ॒तवः॑ । खलु॑ । वै । दे॒वाः । पि॒तरः॑
। ऋ॒तून् । ए॒व । दे॒वान् । पि॒तृन् । प्री॑णाति ॥

56 TS 5.4.12.1

TS 5.4.12.1

Samhita Paata

पवस्व वाजसातय इत्यनुष्टुक् प्रतिपद्भवति त्रिस्रोऽनुष्टुभश्चतस्रो गायत्रियो यत् त्रिस्रोऽनुष्टुभस्तस्मा-
दश्वस्त्रिभिस्तिष्ठः स्तिष्ठति यच्चतस्रो गायत्रियस्तस्मात् सर्वाश्चतुरः पदः प्रतिदधत् पलायते परमा
वा एषा छन्दसां यदनुष्टुक् परमश्चतुष्टोमः स्तोमानां परमस्त्रिरात्रो यज्ञानां परमोऽश्वः पशूनां परमेणैवैनं
परमतां गमयत्येकविंशमहर्भवति - []

Pada Paata

पवस्व । वाजसातय इति वाज - सातये । इति । अनुष्टुगित्यनु - स्तुक् । प्रतिपदिति प्रति - पत्
। भवति । त्रिसः । अनुष्टुभ इत्यनु - स्तुभः । चतस्रः । गायत्रियः । यत् । त्रिसः । अनुष्टुभ
इत्यनु - स्तुभः । तस्मात् । अश्वः । त्रिभिरिति त्रि-भिः । तिष्ठन् । तिष्ठति । यत् । चतस्रः ।
गायत्रियः । तस्मात् । सर्वान् । चतुरः । पदः । प्रतिदधदिति प्रति - दधत् । पलायते । परमा
। वै । एषा । छन्दसाम् । यत् । अनुष्टुगित्यनु - स्तुक् । परमः । चतुष्टोम इति चतुः - स्तोमः
। स्तोमानाम् । परमः । त्रिरात्र इति त्रि-रात्रः । यज्ञानाम् । परमः । अश्वः । पशूनाम् ।
परमेण । एव । एनम् । परमताम् । गमयति । एकविंशमित्येक - विंशम् । अहः । भवति ।

57 TS 5.4.12.2

TS 5.4.12.2

Samhita Paata

यस्मिन्नश्वं आलुभ्यते द्वादश मासाः पञ्चर्तवस्त्रय इमे लोका असावादित्य एकविंश एष प्रजापतिः
प्राजापत्योऽश्वस्तमेव साक्षाद्द्वोति शक्रयः पृष्ठं भवन्त्यन्-यदन्य-च्छन्दोऽन्येन्ये वा एते पशव आ

ल॑भ्यन्त उ॒तेव॑ ग्रा॒म्या उ॒तेवा॑ऽऽ*र॒ण्या यच्छ॑क॒रयः॑ पृ॒ष्ठं भव॑न्त्यश्व॑स्य स॒र्वत्वाय॑ पार्थु॒रश्मं॑ ब्र॒ह्मसा॑मं
भव॑ति र॒श्मिना॑ वा अश्वो॑ - []

Pada Paata

यस्मिन् । अश्वः । आ॒ल॒भ्यत् इत्या॑ - ल॒भ्यते॑ । द्वा॒द॒श । मा॒साः । प॒ञ्च । ऋ॒त॒वः । त्रयः॑
। इ॒मे । लो॒काः । अ॒सौ । आ॒दि॒त्यः । ए॒क॒वि॒ंश इत्ये॑क - वि॒ंशः । ए॒षः । प्र॒जाप॑तिरिति
प्र॒जा-प॑तिः । प्र॒जाप॑त्य इति प्रा॒जा - प॑त्यः । अश्वः । तम् । ए॒व । सा॒क्षादि॑ति स - अ॒क्षात् ।
ऋ॒द्धोति॑ । श॒क॒रयः॑ । पृ॒ष्ठम् । भ॒व॒न्ति । अ॒न्यद॑न्यदि॒त्यन्य॑त् - अ॒न्यत् । छ॒न्दः । अ॒न्येऽन्य॑
इत्य॒न्ये - अ॒न्ये । वै । ए॒ते । प॒श॒वः । ए॒ति । ल॒भ्यन्ते॑ । उ॒त । इ॒व । ग्रा॒म्याः । उ॒त ।
इ॒व । आ॒र॒ण्याः । यत् । श॒क॒रयः॑ । पृ॒ष्ठम् । भ॒व॒न्ति । अश्व॑स्य । स॒र्वत्वाये॑ति स॒र्व - त्वाय॑ ।
पा॒र्थु॒रश्म॑मिति पार्थु - र॒श्मम् । ब्र॒ह्मसा॑ममिति ब्रह्म - सा॒मम् । भ॒व॒ति । र॒श्मिना॑ । वै । अश्वः ।

58 TS 5.4.12.3

TS 5.4.12.3

Samhita Paata

य॒त ई॑श्व॒रो वा अश्वो॑ऽय॒तोऽप्र॑तिष्ठि॒तः परा॑ं प॒राव॑तं गन्तो॒र्यत् पा॑र्थु॒रश्मं॑ ब्र॒ह्मसा॑मं भव॑त्यश्व॑स्य य॒त्यै धृ॒त्यै
सं॒कृ॒त्यच्छा॑वाक॒सां भ॑वत्यु॒त्सन्न॑य॒ज्ञो वा ए॒ष यद॑श्वमे॒धः क॑स्तद्वेदे॒त्याहु॑र्यदि॒ सर्वो॑ वा क्रि॒यते॑ न वा
स॒र्व इति॑ यथ् सं॒कृ॒त्यच्छा॑वाक॒सां भ॑वत्यश्व॑स्य स॒र्वत्वाय॑ पर्या॑प्त्या॒ अन॑न्तरायाय॒ सर्व॑स्तोमोऽति॒रात्र
उ॑त्त॒मम॑हर्भवति () स॒र्वस्याऽऽ*स्यै॑ स॒र्वस्य॑ जि॒त्यै स॒र्वमे॒व तेना॑ऽऽ*प्नोति॑ स॒र्वं ज॑यति ॥

Pada Paata

य॒तः । ई॒श्वरः । वै । अ॒श्वः । अ॒य॑तः । अ॒प्र॑ति॒ष्ठि॒त॒ इत्य॑प्र॒ति-स्थि॑तः । प॒रा॑म् । प॒रा॒व॒त॒मि॒तिं
 प॒रा - व॑त॑म् । ग॒न्तोः॑ । य॒त् । प॒ार्थु॑र॒श्म॒मि॒तिं प॒ार्थु - र॒श्म॒म् । ब्र॒ह्म॒साम॑मि॒तिं ब्र॒ह्म - साम॑म् ।
 भ॒व॑ति । अ॒श्व॑स्य । य॒त्यै॑ । धृ॒त्यै॑ । सं॒कृ॒ती॒ति॒ सं - कृ॒ति॒ । अ॒च्छा॒वा॒क॒साम॑मि॒त्य॑च्छा॒वाक -
 साम॑म् । भ॒व॑ति । उ॒थ्स॒न्न॒य॒ज्ञ इत्यु॑थ्स॒न्न - य॒ज्ञः । वै । ए॒षः । य॒त् । अ॒श्व॒मे॒ध इत्य॑श्व - मे॒धः
 । कः । त॒त् । वे॒दु । इ॒ति॒ । आ॒हुः । य॒दि॑ । स॒र्वः । वा॒ । क्रि॒य॒ते॑ । न । वा॒ । स॒र्वः ।
 इ॒ति॒ । य॒त् । सं॒कृ॒ती॒ति॒ सं - कृ॒ति॒ । अ॒च्छा॒वा॒क॒साम॑मि॒त्य॑च्छा॒वाक - स॒म॒म् । भ॒व॑ति । अ॒श्व॑स्य
 । स॒र्व॒त्वा॒ये॒ति॒ स॒र्व - त्वा॒य॑ । प॒र्या॑स्या॒ इति॑ प॒रि - आ॒स्यै॑ । अ॒न॑न्त॒रा॒या॒ये॒त्य॒न॑न्तः - आ॒या॒य॒ ।
 स॒र्व॒स्तो॒म् इति॑ स॒र्व - स्तो॒म् । अ॒ति॒रा॒त्र इत्य॑ति - रा॒त्रः । उ॒त्त॒म॒मि॒त्यु॒त् - त॒म॒म् । अ॒हः । भ॒व॑ति
 () । स॒र्व॑स्य । आ॒स्यै॑ । स॒र्व॑स्य । जि॒त्यै॑ । स॒र्व॑म् । ए॒व । ते॒न॑ । आ॒प्नो॑ति । स॒र्व॑म् । ज॒य॑ति ॥